

**EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO**

**Bryssel, 19. huhtikuuta 2011 (02.05)
(OR. en)**

9324/11

**DAPIX 38
TELECOM 47
COPEN 85**

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteerin puolesta Jordi AYET PUIGARNAU, johtaja
Saapunut:	18. huhtikuuta 2011
Vastaanottaja:	Pierre de BOISSIEU, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	KOM(2011) 225 lopullinen
Asia:	Komission kertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Arviointikertomus tietojen säilyttämisestä koskevasta direktiivistä (direktiivi 2006/24/EY)

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena komission asiakirja – KOM(2011) 225 lopullinen

Liite: KOM(2011) 225 lopullinen

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 18.4.2011
KOM(2011) 225 lopullinen

KOMMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Arviointikertomus tietojen säilyttämisestä koskevasta direktiivistä (direktiivi 2006/24/EY)

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Arviointikertomus tietojen säilyttämistä koskevasta direktiivistä (direktiivi 2006/24/EY)

1. JOHDANTO

Tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin¹, jäljempänä 'direktiivi', mukaan jäsenvaltioiden on veloitettava yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen tarjoajat, jäljempänä 'operaattorit', säilyttämään liikenne- ja paikkatietoja kuudesta kuukaudesta kahteen vuoteen vakavan rikollisuuden tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten.

Komissio arvioi tässä kertomuksessa direktiivin 14 artiklan mukaisesti direktiivin soveltamista jäsenvaltioissa ja sen vaikutuksia talouden toimijoihin ja kuluttajiin. Arvioinnissa otetaan huomioon sähköisen viestintäteknologian kehitys ja komissiolle toimitetut tilastot, jotta voidaan määrittää, olisiko direktiivin säännöksiä tarpeen muuttaa erityisesti sen soveltamisalaan kuuluvien tietojen sekä säilytysaikojen osalta. Tässä kertomuksessa tarkastellaan myös direktiivin vaikutuksia perusoikeuksiin ja otetaan huomioon tietojen säilyttämiseen yleisesti kohdistettu kritiikki. Lisäksi kertomuksessa pohditaan, olisiko syytä ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla voitaisiin ratkaista rikollisissa tarkoituksissa tapahtuvaan nimettömien SIM-korttien käyttöön² liittyvät ongelmat.

Arviointi on osoittanut, että tietojen säilyttäminen on tärkeä keino rikosoikeusjärjestelmille ja lainvalvonnalle EU:ssa. Direktiivillä ei kuitenkaan ole kyetty yhtenäistämään tietojen säilyttämistä esimerkiksi käyttötarkoituksen rajoittamisen ja säilytysaikojen eikä operaattoreille aiheutuvien kustannusten korvaamisen osalta. Viimeinen seikka ei tosin kuulu direktiivin soveltamisalaan. Koska tietojen säilyttämisellä on suuri merkitys ja siihen liittyy riskejä niin sisämarkkinoiden kuin yksityisyyden suojan ja henkilötietojen suojan kannalta, EU:n olisi jatkossakin varmistettava yhteisten sääntöjen avulla, että jäsenvaltiot noudattavat johdonmukaisesti tiukkoja vaatimuksia liikenne- ja paikkatietojen säilytykseen, hakuun ja käyttöön. Komissio aikoo sen vuoksi ehdottaa direktiiviin muutoksia, jotka pohjautuvat vaikutustenarviointiin.

2. ARVIOINNIN TAUSTA

Ennen tämän arviointikertomuksen laatimista komissio kävi useita keskusteluja jäsenvaltioiden, asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2006, yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta (EUVL L 105, 13.4.2006, s. 54).

² Neuvoston päätelmät sähköisen viestinnän ja sen nimettömyyden rikollisiin tarkoituksiin käyttämisen torjumisesta, oikeus- ja sisäasioiden neuvoston 2908. kokous, 27.–28.11.2008, Bryssel.

Komissio järjesti toukokuussa 2009 konferenssin, jonka aiheena oli tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin arviointi. Konferenssiin osallistui tietosuojaviranomaisia sekä yksityisen sektorin, kansalaisyhteiskunnan ja tiedemaailman edustajia. Komissio lähetti syyskuussa 2009 näille sidosryhmille kyselylomakkeen, johon se sai noin 70 vastausta.³ Joulukuussa 2010 komissio järjesti toisen konferenssin tietojen säilyttämistä koskevasta direktiivistä. Konferenssiin osallistui edustajia samantyyppisistä sidosryhmistä kuin ensimmäiseen kokoukseenkin, ja siellä arvioitiin alustavasti direktiiviä ja keskusteltiin tulevista haasteista.

Komissio tapasi kunkin jäsenvaltion ja kaikkien Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden edustajat lokakuun 2009 ja maaliskuun 2010 välisenä aikana keskustellakseen tarkemmin direktiivin soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Jäsenvaltiot alkoivat soveltaa direktiiviä odotettua myöhemmin. Erityisesti viivästys koski internetiin liittyviä tietoja. Viipeet direktiivin saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä johtivat siihen, että vain yhdeksän jäsenvaltiota toimitti komissiolle direktiivin 10 artiklassa tarkoitetut kattavat tilastot vuoden 2008 tai 2009 osalta. Yhteensä 19 jäsenvaltiota toimitti joitakin tilastoja (ks. 4.7 kohta). Komissio pyysi heinäkuussa 2010 jäsenvaltioilta kirjallisesti lisää kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia tietoja siitä, olivatko säilytetyt tiedot olleet tarpeen tulosten aikaansaamiseksi lainvalvonnassa. Komissio sai 10 jäsenvaltiolta⁴ yksityiskohtaisia kuvauksia tapauksista, joissa tiedot olivat olleet tarpeen.

Tässä kertomuksessa on hyödynnetty kannanottoja, jotka on esittänyt vuonna 2008 perustettu sähköisten tietojen tallentamista käsittelevä foorumi vakavan rikollisuuden tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten⁵. Komissio on lisäksi ottanut huomioon 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän⁶ kertomukset ja erityisesti raportin, jossa tietosuojatyöryhmä arvioi, miten jäsenvaltiot ovat noudattaneet direktiivin tietosuoja- ja tietoturva vaatimuksia⁷.

³ Vastaukset on julkaistu komission verkkosivustolla seuraavassa osoitteessa: http://ec.europa.eu/home-affairs/news/consulting_public/consulting_0008_en.htm.

⁴ Belgia, Tšekki, Kypros, Liettua, Unkari, Alankomaat, Puola, Slovenia ja Yhdistynyt kuningaskunta. Lisäksi Ruotsi ilmoitti useista vakavista rikoksista, joista langetettiin tuomiot nimenomaan vanhojen liikennetietojen avulla, jotka olivat saatavilla, vaikkei operaattoreita ollut velvoitettu säilyttämään tietoja.

⁵ Tämä asiantuntijaryhmä perustettiin komission päätöksellä 2008/324/EY (EUVL L 111, 23.4.2008, s. 11). Komissio on ollut säännöllisesti yhteydessä ryhmään. Ryhmän kannanotot julkaistaan osoitteessa http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/police/doc_police_intro_en.htm.

⁶ Tietosuoja ja yksityisyyttä käsittelevä työryhmä perustettiin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY (EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31, 'tietosuojadirektiivi') 29 artiklan nojalla.

⁷ Tietosuojatyöryhmän raportti "Report 01/2010 on the second joint enforcement action: Compliance at national level of telecom providers and internet service providers with the obligations required from national traffic data retention legislation on the legal basis of articles 6 and 9 of the e-Privacy Directive 2002/58/EC and the Data Retention Directive 2006/24/EC amending the e-Privacy Directive" (WP 172), 13.7.2010. Raportti on saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/workinggroup/wpdocs/2010_en.htm.

3. TIETOJEN SÄILYTTÄMINEN EUROOPAN UNIONISSA

3.1. Tietojen säilyttäminen rikosoikeuden ja lainvalvonnan tarpeita varten

Palvelujen ja verkkojen tarjoajat, jäljempänä 'operaattorit', käsittelevät toimintansa yhteydessä henkilötietoja viestintää, laskutusta, yhdysliikennemaksuja, markkinointia sekä eräitä muita lisäarvopalveluja varten. Käsittelevät tietoja, joista ilmenee viestinnän lähde, kohde, päivämäärä, kellonaika, kesto ja tyyppi sekä käyttäjän viestintälaitte. Matkaviestintäverkoissa tapahtuvan puhelintoiminnan osalta käsittelevät myös laitteen sijaintitietoja. Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetun direktiivin 2002/58/EY⁸, jäljempänä 'sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi', nojalla sähköisten viestintäpalvelujen käytöstä syntyneet liikennetiedot on periaatteessa poistettava tai tehtävä nimettömiksi, kun niitä ei enää tarvita viestinnän välittämiseen, paitsi jos niitä tarvitaan laskutusta varten tai jos tilaajalta tai käyttäjältä on saatu lupa tietojen säilyttämiseen. Tietoja voidaan säilyttää vain niin kauan kuin se on tarpeen tätä tarkoitusta varten. Paikkatietoja voidaan käsitellä vain, jos ne on tehty nimettömiksi tai jos kyseinen käyttäjä on antanut suostumuksensa tietojen käsittelyyn. Tietoja voidaan käsitellä vain siinä määrin ja niin kauan kuin se on tarpeen lisäarvopalvelujen tarjoamista varten.

Ennen direktiivin voimaantuloa kansalliset viranomaiset saattoivat eräiden edellytysten täytyessä pyytää operaattoreilta lupaa saada tutustua tällaisiin tietoihin esimerkiksi tunnistaakseen tiettyä IP-osoitetta käyttävät tilaajat, analysoidakseen viestiliikennettä ja paikallistaakseen tietyn matkapuhelimen sijainnin.

EU:n tasolla tietojen säilyttämistä ja käyttöä lainvalvontatarkoituksiin käsiteltiin ensimmäisen kerran direktiivissä 97/66/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla. Kyseisessä direktiivissä jäsenvaltioille annettiin ensi kertaa mahdollisuus toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, jos se on tarpeen valtion turvallisuuden, maanpuolustuksen tai yleisen turvallisuuden (valtion taloudellinen hyvinvointi mukaan lukien, kun toimet liittyvät valtion turvallisuuteen) turvaamiseksi sekä rikosoikeuden täytäntöönpanemiseksi.⁹

Kyseistä säännöstä kehiteltiin edelleen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivissä, jossa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, jotka poikkeavat viestintäsalaisuuden periaatteesta. Esimerkiksi tietoja voidaan tietyn edellytyksin säilyttää, niihin voidaan tehdä hakuja ja niitä voidaan käyttää lainvalvontatarkoituksiin. Direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa yksityisyyttä koskevia oikeuksia ja velvollisuuksia, myös säilyttämällä tietoja määrätty aika, jos tällaiset rajoitukset ovat "välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi".

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/66/EY, annettu 15 päivänä joulukuuta 1997, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla (EYVL L 24, 30.1.1998, s. 1), 14 artiklan 1 kohta.

Säilytettyjen tietojen merkitystä rikosoikeusjärjestelmissä ja lainvalvonnassa käsitellään tarkemmin 5 jaksossa.

3.2. Tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkoitus ja oikeusperusta

Jäsenvaltiot voivat direktiivin 97/66/EY sekä sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin nojalla antaa tietojen säilyttämistä koskevaa lainsäädäntöä. Tämän perusteella eräät jäsenvaltiot ovat velvoittaneet operaattorit hankkimaan tietojen säilyttämiseen tarkoitettua laitteistoa ja palkkaamaan henkilöstöä keräämään tietoja lainvalvontaviranomaisten puolesta. Sen sijaan muissa jäsenvaltioissa operaattoreille ei ole asetettu tällaisia velvollisuuksia. Tämä on johtanut kilpailun vääristymiseen sisämarkkinoilla. Liiketoimintamallien ja tarjottujen palvelujen muuttuminen, kuten kiinteiden hintojen, ennalta maksettujen ja maksuttomien sähköisten viestintäpalvelujen yleistyminen, on kuitenkin johtanut siihen, että operaattorit ovat vähitellen luopuneet liikenne- ja paikkatietojen tallentamisesta laskutusta varten. Tämä puolestaan on heikentänyt rikosoikeudellisiin ja lainvalvontatarkoituksiin käytettävissä olevien tietojen saantia. Madridissa vuonna 2004 ja Lontoossa vuonna 2005 tehdyt terrori-iskut loivat EU:n tasolla painetta ratkaista nämä ongelmat.

Tämän vuoksi jäsenvaltiot velvoitettiin tietojen säilyttämistä koskevassa direktiivissä varmistamaan, että yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen ja yleisten viestintäverkkojen tarjoajat säilyttävät viestintätiedot, jotta niitä voidaan käyttää ”kunkin jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä vakavaksi rikollisuudeksi määritellyn rikollisuuden tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten”. Lisäksi direktiivillä pyrittiin yhdenmukaistamaan eräät tähän liittyvät seikat kaikkialla EU:ssa.

Direktiivillä muutettiin sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohtaa lisäämällä siihen kohta, jonka mukaan 15 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietoihin, jotka on säilytettävä tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin nojalla.¹⁰ Sen vuoksi jäsenvaltiot voivat edelleen poiketa viestintäsalaisuuden periaatteesta (kuten direktiivin johdanto-osan 12 kappaleessa todetaan). Tietojen säilyttämistä koskevalla direktiivillä säännellään pelkästään tietojen säilyttämistä tiettyä rajattua tarkoitusta eli vakavien rikosten tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten.

Koska tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin juridinen suhde on hyvin monimutkainen eikä kummassakaan direktiivissä määritellä vakavan rikollisuuden käsitettä, on vaikea erottaa toisistaan ne jäsenvaltioiden toimenpiteet, joilla pyritään saattamaan direktiivissä olevat tietojen säilyttämistä koskevat velvoitteet osaksi kansallista lainsäädäntöä, sekä ne jäsenvaltioiden yleisemmät tietojensäilytyskäytännöt, jotka ovat mahdollisia sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdan nojalla.¹¹ Tätä käsitellään tarkemmin 4 jaksossa.

¹⁰ Direktiivin 11 artiklan mukaan ”Lisätään direktiivin 2002/58/EY 15 artiklaan kohta seuraavasti: ”1a. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tietoihin, jotka on yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä 15 päivänä maaliskuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/24/EY nojalla erityisesti säilytettävä kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa eriteltyjä tarkoituksia varten.”

¹¹ Tietosuojatyöryhmä on pohtinut, oliko tietojen säilyttämistä koskevalla direktiivillä tarkoitus poiketa yleisestä velvoitteesta poistaa liikennetiedot sähköisen viestinnän päätyttyä tai valtuuttaa

Direktiivi perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklaan (joka on korvattu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artiklalla), jossa käsitellään sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa. Direktiivin antamisen jälkeen sen oikeusperusta asetettiin kyseenalaiseksi Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa sillä perusteella, että direktiivin pääasiallisena tarkoituksena on vakavien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta. Tuomioistuin katsoi, että direktiivillä säännellään toimintaa, joka ei liity rikosasioissa tehtävän oikeudellisen ja poliisiyhteistyön täytäntöönpanoon, eikä direktiivillä yhdenmukaisteta toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pääsyä tietoihin eikä tietojen käyttöä tai vaihtamista kyseisten viranomaisten kesken. Sen vuoksi tuomioistuin katsoi, että direktiivillä on ensisijaisesti tarkoitus ohjailla operaattoreiden toimintaa kyseisellä sisämarkkinoiden osalla. Yhteisöjen tuomioistuin siis piti oikeusperustan voimassa.¹²

3.3. Tietojen tallentaminen

Tietojen säilyttäminen ei ole sama asia kuin tietojen tallentaminen (*"quick freeze"*), jossa operaattorit joutuvat tuomioistuimen määräyksen nojalla tallentamaan rikoksesta epäiltyjä yksilöitä koskevat tiedot määräyksen antamispäivästä lähtien. Tietojen tallentaminen on yksi Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevassa yleissopimuksessa¹³ mainituista tutkintakeinoista, joita yleissopimukseen liittyneet maat hyödyntävät. Lähes kaikki yleissopimuksen osapuolet ovat luoneet yhteyspisteen, jonka tehtävänä on varmistaa välitön apu tietoverkkorikollisuutta koskevassa tutkinnassa tai käsittelyssä. Kaikki yleissopimuksen sopimuspuolet eivät kuitenkaan näytä ottaneen käyttöön tietojen tallentamista. Toistaiseksi ei myöskään ole lainkaan arvioitu sitä, miten tehokkaasti tämän keinon avulla on voitu torjua verkkorikollisuutta.¹⁴ Viime aikoina on kehitelty uudentyyppistä, aiempaa laajempaa tietojen tallentamista (*"quick freeze plus"*). Siinä tuomari voi myöntää luvan saada myös sellaisia tietoja, joita operaattorit eivät ole vielä poistaneet. Tähän malliin sisältyy myös laillinen, lyhyen ajan voimassa oleva hyvin rajallinen poikkeus velvoitteesta poistaa tietyt viestintätiedot, joita ei yleensä tallenneta. Tämä koskee esimerkiksi niiden käyttäjien paikkatietoja, internet-liittymää koskevia tietoja ja dynaamisia IP-osoitteita, joilla on kiinteähintainen liittymä ja joiden tietoja ei siten tarvitse tallentaa laskutusta varten.

Tietojen tallentamisen puolustajat katsovat sen loukkaavan yksityisyyttä vähemmän kuin tietojen säilyttäminen. Useimmat jäsenvaltiot ovat kuitenkin sitä mieltä, että minkäänlainen tietojen tallentaminen ei voi korvata riittävästi tietojen säilyttämistä. Niiden mukaan tietojen säilyttämisen avulla voidaan varmistaa, että käytettävissä on riittävästi vanhoja tietoja, kun taas tietojen tallentaminen ei takaa, että voidaan luoda todistusketjuja, jotka kattavat ajanjakson ennen tallentamismääräystä. Tietojen tallentamisen avulla ei myöskään voida suorittaa tutkintaa, jos kohde on tuntematon, eikä kerätä todisteita esimerkiksi rikosten uhrien tai todistajien liikkeistä.¹⁵

palveluntarjoajat säilyttämään kaikki ne tiedot, jotka niillä on jo lupa tallentaa omia liiketoimintatarkoituksiaan varten.

¹² Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa C-301/6, Irlanti v. parlamentti ja neuvosto, Kok. 2009, s. I-00593.

¹³ Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>) 16 artikla.

¹⁴ Lähde: Euroopan neuvosto.

¹⁵ Myös Saksan perustuslakituomioistuin totesi tämän tuomiossaan, jolla se kumosi direktiivin täytäntöönpanolain Saksassa (ks. 4.9 kohta) (Bundesverfassungsgericht, 1 BvR 256/08, 2.3.2010, 208 kohta).

4. TIETOJEN SÄILYTTÄMISTÄ KOSKEVAN DIREKTIIVIN SAATTAMINEN OSAKSI KANSALLISTA LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 15. syyskuuta 2007. Lisäksi jäsenvaltiot saattoivat lykätä 15. maaliskuuta 2009 saakka direktiivin soveltamista viestintätietojen säilyttämiseen internet-yhteyden, internet-sähköpostin ja internet-puhelimen osalta.

Seuraava analyysi perustuu ilmoituksiin, jotka koskevat direktiivin saattamista kansalliseen lainsäädäntöön ja joita komissio on saanut 25 jäsenvaltiolta¹⁶. Näiden joukossa on myös Belgia, joka on saattanut direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään vain osittain. Itävallassa ja Ruotsissa käydään parhaillaan keskustelua kansallisista säädösluonnoksista. Tietojen säilyttäminen ei ole näissä kahdessa jäsenvaltiossa pakollista, vaan lainvalvontaviranomaiset voivat pyytää ja saada liikennetietoja operaattoreilta siinä määrin kuin niitä on saatavissa. Tšekissä, Saksassa ja Romaniassa perustuslakituomioistuimet ovat alkuperäisten ilmoitusten jälkeen kumonnet kansalliset säännökset, jotka annettiin direktiivin saattamiseksi kansalliseen lainsäädäntöön.¹⁷ Kyseiset jäsenvaltiot pohtivat parhaillaan, miten ne voisivat saattaa direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Tässä jaksossa tarkastellaan sitä, miten jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin keskeiset säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään. Lisäksi tutkitaan, ovatko jäsenvaltiot päättäneet korvata operaattoreille tietojen säilyttämisestä ja tietoihin tehtävistä hauista aiheutuvat kustannukset, joiden korvaamisesta ei säädetä direktiivissä. Lisäksi pohditaan, mikä merkitys Saksan, Romanian ja Tšekin perustuslakituomioistuinten tuomioilla on direktiiville.

4.1. Tietojen säilyttämisen tarkoitus (1 artikla)

Direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot ottamaan käyttöön toimenpiteitä, joiden avulla varmistetaan, että tietoja säilytetään ja että niitä voidaan käyttää kunkin jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä vakavaksi rikollisuudeksi määritellyn rikollisuuden tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten. Jäsenvaltioiden kansallisissa säännöksissä säädetään kuitenkin hyvin eri tavoin tietojen säilyttämisen ja/tai saannin tarkoituksista. Kymmenen jäsenvaltiota (Bulgaria, Viro, Irlanti, Kreikka, Espanja, Liettua, Luxemburg, Unkari, Alankomaat ja Suomi) on määritellyt vakavan rikollisuuden mainitsemalla joko vankeusrangaistuksen vähimmäismäärän tai mahdollisuuden määrätä vankeusrangaistus tai viittaamalla rikoksiin, jotka on määritelty jossakin muualla kansallisessa lainsäädännössä. Kahdeksan jäsenvaltiota (Belgia, Tanska, Ranska, Italia, Latvia, Puola, Slovakia ja Slovenia) edellyttää, että tietoja säilytetään paitsi vakavan rikollisuuden tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten, myös

¹⁶ Täytäntöönpanosta ovat komissiolle ilmoittaneet seuraavat 25 jäsenvaltiota: Belgia, Bulgaria, Tšekki, Tanska, Saksa, Kreikka, Viro, Irlanti, Espanja, Ranska, Italia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Unkari, Malta, Alankomaat, Puola, Portugal, Romania, Slovenia, Slovakia, Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta. Belgia ilmoitti komissiolle, että täytäntöönpanoa täydentävä lakiehdotus on edelleen parlamentin käsittelyssä.

¹⁷ Romanian perustuslakituomioistuimen päätös nro 1258, 8.10.2009, Romanian virallinen lehti nro 789, 23.11.2009; Saksan perustuslakituomioistuimen (Bundesverfassungsgericht) tuomio 1 BvR 256/08, 2.3.2010; Virallinen lehti 1.4.2011, perustuslakituomioistuimen 22 päivänä maaliskuuta antama tuomio, joka koskee sähköisestä viestinnästä ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun lain nro 127/2005 Sb., sellaisena kuin se on muutettuna, 97 §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä sekä asetusta nro 485/2005 Sb. tietojen säilyttämisestä ja siirtämisestä toimivaltaisille viranomaisille.

kaikkien rikosten ja rikollisuuden ehkäisemistä varten tai yleisesti kansalliseen tai valtion ja/tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä. Neljän jäsenvaltion (Kypros, Malta, Portugali ja Yhdistynyt kuningaskunta) lainsäädännössä viitataan 'vakavaan rikollisuuteen' tai 'vakavaan rikokseen' ilman, että niitä olisi määritelty. Tarkemmat tiedot ovat taulukossa 1.

Taulukko 1: Kansallisessa laissa ilmoitettu käyttötarkoituksen rajoittaminen tietojen säilyttämisen yhteydessä	
Belgia	Rikosten tutkinta ja syyteharkinta, hätänumeroiden väärinkäyttöä koskeva syyteharkinta, sähköisten viestintäverkkojen tai -palvelujen tahallista väärinkäyttöä koskeva tutkinta sekä tiedustelu- ja turvallisuuspalvelujen suorittama tiedustelutietojen hankinta. ¹⁸
Bulgaria	”Rikoslain 319a–319f §:ssä tarkoitettujen vakavien rikosten ja rikosten paljastaminen ja tutkinta sekä henkilöiden etsintä” ¹⁹ .
Tšekki	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Tanska	Rikosten tutkinta ja syyteharkinta. ²⁰
Saksa	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Viro	Voidaan soveltaa, jos todisteiden kerääminen on muissa oikeudellisissa menettelyissä kielletty tai erityisen monimutkaista ja jos rikoskäsittely koskee rikosta [ensimmäisen asteen rikosta tai toisen asteen tahallista rikosta, josta voidaan määrätä vähintään kolmen vuoden vankeusrangaistus]. ²¹
Irlanti	Vakavien rikosten ehkäiseminen [eli rikokset, joista voidaan määrätä vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus, tai rikokset, jotka on lueteltu kansallisten säännösten liitteessä], valtion turvallisuuden varmistaminen tai ihmishenkien pelastaminen. ²²
Kreikka	Erittäin vakavien rikosten selvittäminen. ²³
Espanja	Rikoslaisissa tai erityisissä rikosoikeuden säädöksissä tarkoitettujen vakavien rikosten selvittäminen, tutkinta ja syyteharkinta. ²⁴
Ranska	Rikosten selvittäminen, tutkinta ja syyteharkinta, tarvittavien tietojen toimittaminen oikeusviranomaisille, terroritekojen ehkäiseminen sekä henkisen omaisuuden suojeleminen. ²⁵
Italia	Rikosten selvittäminen ja ehkäiseminen. ²⁶

¹⁸ Sähköisestä viestinnästä 13 päivänä kesäkuuta 2005 annetun lain 126 §:n 1 momentti.

¹⁹ Sähköistä viestintää koskevan vuoden 2010 lain (sellaisena kuin se on muutettuna) 250a §:n 2 momentti.

²⁰ Tietojen säilyttämistä koskevan asetuksen 1 §.

²¹ Rikosprosessilain 110 §:n 1 momentti.

²² Vuoden 2011 viestintälain (tietojen säilyttäminen) 6 §.

²³ Nämä rikokset määritellään lain nro 2225/1994 4 §:ssä; lain nro 3917/2011 1 §.

²⁴ Lain nro 25/2007 1 §:n 1 momentti.

²⁵ Säilytettyjen tietojen käyttöä rikosten yhteydessä säädellään postia ja sähköistä viestintää koskevan lain (CPCE) L.34-1(II) §:llä, terroritekojen ehkäisyn yhteydessä 23 päivänä tammikuuta 2006 annetulla lailla nro 2006-64 ja henkisen omaisuuden suojelun yhteydessä 12 päivänä kesäkuuta 2009 annetulla lailla nro 2009-669.

Taulukko 1: Kansallisessa laissa ilmoitettu käyttötarkoituksen rajoittaminen tietojen säilyttämisen yhteydessä	
Kypros	Vakavien rikosten tutkinta. ²⁷
Latvia	Valtion ja yleisen turvallisuuden suojeleminen sekä rikosten tutkinta, rikoksista syytteen esittäminen ja rikosoikeudenkäynnit. ²⁸
Liettua	Liettuan rikoslainsäädännön, vakavien ja erityisesti vakavien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta. ²⁹
Luxemburg	Sellaisten rikosten selvittäminen, tutkinta ja syyteharkinta, joista määrättävä enimmäisrangaistus on vähintään yksi vuosi. ³⁰
Unkari	Tutkinnasta vastaavien tahojen, yleisen syyttäjän, tuomioistuimien ja kansallisten turvallisuusviranomaisten avustaminen näiden tehtävissä sekä poliisin ja kansallisen tullin ja finanssivalvontalaitoksen avustaminen sellaisten rikosten tutkinnassa, joista voidaan määrätä vähintään kahden vuoden vankeusrangaistus. ³¹
Malta	Vakavien rikosten tutkinta, selvittäminen tai syyteharkinta. ³²
Alankomaat	Sellaisten vakavien rikosten tutkinta ja syyteharkinta, joista epäilty voidaan vangita. ³³
Itävalta	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Puola	Rikosten ehkäiseminen tai selvittäminen, verorikosten ehkäiseminen ja selvittäminen, tietojen toimittaminen syyttäjille ja tuomioistuimille, jos tämä on tarpeen käynnissä olevaa oikeuskäsittelyä varten, tietojen toimittaminen sisäiselle turvallisuuslaitokselle, ulkomaan tiedustelulaitokselle, korruptiontorjunnan keskusvirastolle, sotilaalliselle vastavakoilupalvelulle ja sotilastiedustelupalvelulle näiden tehtäviä varten. ³⁴
Portugali	Vakavien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta. ³⁵
Romania	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Slovenia	Kansallisen turvallisuuden, perustuslaillisen järjestyksen sekä valtion turvallisuuden ja poliittisten ja taloudellisten etujen turvaaminen ... sekä maanpuolustus. ³⁶

²⁶ Tietosuojalain 132 §:n 1 momentti.

²⁷ Lain nro 183(I)/2007 4 §:n 1 momentti.

²⁸ Sähköistä viestintää koskevan lain 71 §:n 1 momentti.

²⁹ Lain nro X-1835 65 §.

³⁰ Heinäkuun 24 päivänä 2010 annetun lain 1 §:n 1 momentti.

³¹ Tietojen säilyttämistä koskevan yleisen tavoitteen osalta lain nro C/2003, sellaisena kuin se on muutettuna lailla nro CLXXIV/2007, 159/A §; poliisin tietojen saannin osalta lain nro XXXIV/1994 68 §; kansallisen tullin ja finanssivalvontalaitoksen tietojen saannin osalta lain nro CXXII/2010 59 §.

³² Asetuksen (Legal notice) nro 198/2008 20 §:n 1 momentti.

³³ Rikosprosessilain 126 §.

³⁴ Heinäkuun 16 päivänä 2004 annetun televiestintälain 180a §, sellaisena kuin se on muutettuna 24 päivänä huhtikuuta 2009 annetun lain 1 §:llä.

³⁵ Lain nro 32/2008 1 § ja 3 §:n 1 momentti.

³⁶ Sähköistä viestintää koskevan lain 170a §:n 1 momentti.

Taulukko 1: Kansallisessa laissa ilmoitettu käyttötarkoituksen rajoittaminen tietojen säilyttämisen yhteydessä	
Slovakia	Rikosten torjunta, tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta. ³⁷
Suomi	Pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vakavien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta. ³⁸
Ruotsi	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Yhdistynyt kuningaskunta	Vakavien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syyteharkinta. ³⁹

Useimmat jäsenvaltiot, jotka ovat saattaneet direktiivin kansalliseen lainsäädäntöön, ovat kansallisten lakiansa mukaisesti antaneet luvan säilytettyjen tietojen saantiin ja käyttöön myös sellaisissa tarkoituksissa, joista ei säädetä direktiivissä, esimerkiksi rikosten ehkäisemiseen ja torjumiseen yleensä sekä terveyden ja ihmishenkien suojelemiseen. Vaikka tämä on toki sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin nojalla mahdollista, haittapuolena on, ettei EU:n lainsäädännöllä ole juurikaan saatu yhtenäistettyä jäsenvaltioiden säännöksiä tällä alalla. Erot tietojen säilyttämisen tarkoituksissa vaikuttavat todennäköisesti tietopyyntöjen määrään ja näin ollen myös kustannuksiin, joita direktiivissä säädettyjen velvoitteiden noudattamisesta aiheutuu. Tilanne ei myöskään ole omiaan turvaamaan ennakoitavuutta, joka on edellytyksenä kaikille yksityisyyden suojaajalle rajoittaville lainsäädäntötoimille.⁴⁰ Komissio aikoo harkita, tarvitaanko alalla enemmän yhtenäistämistä ja jos tarvitaan, millä tavoin se voitaisiin toteuttaa.⁴¹

4.2. Operaattoreiden velvollisuus säilyttää tiedot (1 artikla)

Direktiiviä sovelletaan yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen tarjoajiin (1 artiklan 1 kohta). Kaksi jäsenvaltiota (Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta) ei edellytä pienten operaattoreiden säilyttävän tietoja, sillä niiden mukaan sekä palveluntarjoajalle että valtiolle tästä aiheutuvat kustannukset ovat suuremmat kuin rikosoikeusjärjestelmien ja lainvalvonnan kannalta saavutettavat hyödyt. Neljä jäsenvaltiota (Latvia, Luxemburg, Alankomaat ja Puola) ovat ilmoittaneet ottaneensa käyttöön vaihtoehtoisia hallinnollisia järjestelyjä. Useissa jäsenvaltioissa toimivat suuret operaattorit hyötyvät mittakaavaeduista ja säästävät kustannuksissa, kun taas eräissä jäsenvaltioissa pienet operaattorit ovat pyrkineet kustannuksia vähentämään käynnistämään yhteisyrityksiä tai ovat

³⁷ Sähköistä viestintää koskevan lain 59a §:n 6 momentti.

³⁸ Sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a §:n 1 momentti.

³⁹ Tietojen säilyttämistä (EY:n direktiivi) koskevat asetukset 2009 (2009 nro 859).

⁴⁰ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, yhdistetyt asiat C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, tuomio 20.5.2003 (ennakkoratkaisupyyntö tuomioistuimilta Verfassungsgerichtshof ja Oberster Gerichtshof): Rechnungshof (C-465/00) v. Österreichischer Rundfunk ja muut sekä Christa Neukomm (C-138/01), Joseph Lauer mann (C-139/01) v. Österreichischer Rundfunk (Yksilöiden suoje lu henkilötietojen käsittelyssä – direktiivi 95/46/EY – Yksityisyyden suoja – Rechnungshofin valvonnassa olevien yhteisöjen palveluksessa olevien työntekijöiden tuloja koskevien tietojen julkistaminen).

⁴¹ Komissio antoi direktiivin hyväksymisen yhteydessä julistuksen, jossa esitetään eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä olevan rikosten luettelon uudelleentarkastelua. (Neuvoston puite päätös 2002/584/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä.)

ulkoistaneet toiminnan yrityksille, jotka ovat erikoistuneet tietojen säilyttämiseen ja hakemiseen. Tällaisten teknisten toimintojen ulkoistaminen ei vaikuta operaattoreiden velvollisuuteen valvoa asianmukaisesti tietojen käsittelyä ja varmistaa, että yritykset noudattavat vaadittuja turvatoimia. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia erityisesti pienille operaattoreille. Komissio aikoo tarkastella tietojen turvallisuutta sekä velvoitteen vaikutuksia pk-yrityksiin niiden vaihtoehtojen pohjalta, joita esitetään tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin muuttamiseksi.

4.3. Tietojen saanti: viranomaiset, menettelyt ja edellytykset (4 artikla)

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ”säilytetyt tiedot toimitetaan yksinomaan erityistapauksissa kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille. Kunkin jäsenvaltion on kansallisessa lainsäädännössään määritettävä noudatettavat menettelyt ja säilytettävien tietojen saannin edellytykset ottaen huomioon välttämättömyyden ja suhteellisuuden vaatimusten täytyminen sekä Euroopan unionin oikeuden ja kansainvälisen julkisoikeuden asiaan liittyvät säännökset ja erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräykset, sellaisina kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on niitä tulkinnut.”

Kaikissa jäsenvaltioissa poliisit ja (lukuun ottamatta *common law* -järjestelmää soveltavia maita eli Irlantia ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa) syyttäjät voivat päästä käsiksi säilytettyihin tietoihin. Neljätoista jäsenvaltiota mainitsee toimivaltaisten viranomaisten joukossa turvallisuus- tai tiedustelupalvelun tai armeijan. Kuusi jäsenvaltiota mainitsee vero- ja/tai tulliviranomaiset ja kolme jäsenvaltiota rajaviranomaiset. Yksi jäsenvaltio myöntää pääsyn tietoihin myös muille viranomaisille, jos tietojen saanti on johdetun oikeuden nojalla mahdollista tiettyä tarkoitusta varten. Yksitoista jäsenvaltiota edellyttää lupaa tuomioistuimelta aina kun säilytetyjä tietoja pyydetään. Kolmessa jäsenvaltiossa tarvitaan tuomioistuimen lupa useimmissa tapauksissa. Neljässä muussa jäsenvaltiossa riittää, että luvan antaa ylempi virkamies eikä tuomari. Kahdessa jäsenvaltiossa ainoa edellytys näyttää olevan, että tietopyyntö esitetään kirjallisesti.

Taulukko 2: Säilytettävien teleliikennetietojen saanti		
	Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset	Menettelyt ja edellytykset
Belgia	Oikeudellinen koordinointiyksikkö, tutkintatuomarit, yleinen syyttäjä, rikospoliisi.	Tietojen saantiin tarvitaan lupa tuomarilta tai syyttäjältä. Operaattoreiden on pyynnöstä toimitettava ”ajantasaiset” tilaajatiedot sekä liikenne- ja paikkatiedot viimeksi kuluneen kuukauden aikana soitetuista puheluista. Vanhempia puheluja koskevat tiedot on toimitettava mahdollisimman pian.
Bulgaria ⁴²	Tietyt kansallisen turvallisuuden viraston, sisäministeriön, sotilastiedustelupalvelun, sotilaspoliisin, puolustusministeriön ja kansallisen tutkintaviraston osastot ja jaostot; eräin edellytyksin myös lainkäyttöelimet ja esitutkintaviranomaiset.	Tietoja voi saada ainoastaan maakuntatuomioistuimen puheenjohtajan määräyksellä.
Tšekki	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	

⁴² Sähköistä viestintää koskevan vuoden 2010 lain (sellaisena kuin se on muutettuna) 250b §:n 1 momentti (viranomaiset); sähköistä viestintää koskevan vuoden 2010 lain (sellaisena kuin se on muutettuna) 250b §:n 1 momentti, 250c §:n 1 momentti (tietojen saanti).

Taulukko 2: Säilytettyjen teleliikennetietojen saanti		
Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset		Menettelyt ja edellytykset
Tanska ⁴³	Poliisi	Tietojen saanti edellyttää tuomioistuimen lupaa. Tuomioistuin antaa luvan, jos hakemus täyttää tarkat, epäilykseen, välttämättömyyteen ja suhteellisuuteen liittyvät kriteerit.
Saksa	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Viro ⁴⁴	Poliisi ja rajavartiolaitos, turvallisuuspoliisi sekä (kohteiden ja sähköisen viestinnän osalta) vero- ja tullilaitos.	Tietojen saanti edellyttää lupaa esitutkintatuomarilta. Operaattoreiden ”on toimitettava [säilytetyt tiedot] kiireellisissä tapauksissa 10 tunnissa ja muissa tapauksissa 10 työpäivän kuluessa [pyynnön vastaanottamisesta]”.
Irlanti ⁴⁵	Garda Síochánan (poliisi) jäsenet, joiden arvo on vähintään ylikomisario; puolustusvoimien upseerit, joiden sotilasarvo on vähintään eversti; tulli- ja veroviraston (Office of Revenue Commissioners) virkamiehet, joiden tehtäväluokka on vähintään johtaja (principal officer).	Pyynnöt on esitettävä kirjallisesti.
Kreikka ⁴⁶	Oikeus-, sotilas- ja poliisiviranomaiset.	Tietojen saanti edellyttää tuomioistuimen päätöstä, jonka mukaan tutkinnan toteuttaminen muilla tavoin on mahdotonta tai erittäin vaikeaa.
Espanja ⁴⁷	Poliisit, jotka ovat vastuussa vakavien rikosten selvittämisestä, tutkinnasta ja syyteharkinnasta; kansallisen turvallisuuden virasto ja tullilaitos.	Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat saada tietoja tuomioistuimen ennalta antamalla luvalla.
Ranska ⁴⁸	Yleinen syyttäjä, nimetyt poliisit.	Poliisin on perusteltava kaikki pyynnöt saada säilytettyjä tietoja sekä pyydettyä lupaa sisäministeriössä henkilöltä, jonka on nimennyt kansallinen valvontavirasto (<i>Commission nationale de contrôle des interceptions de sécurité</i>). Tietopyynnöt käsittelee operaattorin palveluksessa oleva, tehtävään nimetty henkilö.
Italia ⁴⁹	Yleinen syyttäjä; poliisi; joko syytetyn tai tutkinnan kohteena olevan henkilön asianajaja.	Tietojen saanti edellyttää yleisen syyttäjän antamaa perusteltua määräystä.
Kypros ⁵⁰	Tuomioistuimet, yleinen syyttäjä, poliisi.	Tietojen saannille on oltava syyttäjän hyväksyntä, joka perustuu siihen, että tietojen avulla voidaan kerätä todisteita vakavasta rikoksesta. Tuomari voi antaa määräyksen, jos on olemassa riittävä epäily vakavasta rikoksesta ja jos tiedot liittyvät todennäköisesti kyseiseen

⁴³ Oikeudenkäymiskaaren 71 luku.

⁴⁴ Rikosprosessilain 112 §:n 2 ja 3 momentti (viranomaiset ja menettely); sähköistä viestintää koskevan lain 111 §:n 9 momentti (edellytykset).

⁴⁵ Vuoden 2009 viestintälakiehdotuksen (tietojen säilyttäminen) 6 §.

⁴⁶ Lain nro 2225/94 3 ja 4 §.

⁴⁷ Lain nro 25/2007 6 ja 7 §.

⁴⁸ Rikosprosessilain 60 §:n 1 ja 2 momentti (viranomaiset); L.31-1-1 § (edellytykset).

⁴⁹ Tietosuojalain 132 §:n 3 momentti.

Taulukko 2: Säilytettävien teleliikennetietojen saanti		
	Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset	Menettelyt ja edellytykset
		rikokseen.
Latvia ⁵¹	Esitutkintaa suorittavien tahojen valtuutetut virkamiehet; tutkintaan osallistuvat henkilöt; valtion turvallisuuslaitosten valtuutetut virkamiehet; syyttäjävirsto; tuomioistuimet.	Valtuutettujen virkamiesten, syyttäjävirston ja tuomioistuinten on arvioitava pyynnön riittävyttä ja tärkeyttä, kirjattava pyyntö ja huolehdittava saatujen tietojen suojaamisesta. Valtuutetut tahot voivat allekirjoittaa operaattorin kanssa sopimuksen, jossa määrätään esimerkiksi saatujen tietojen salauksesta.
Liettua ⁵²	Esitutkintaa hoitavat tahot, syyttäjä, tuomioistuin (tuomarit) ja tiedustelusta vastaavat viranomaiset.	Valtuutettujen viranomaisten on pyydettävä säilytettäviä tietoja kirjallisesti. Tietojen saanti esitutkintaa varten edellyttää tuomioistuimen määräystä.
Luxemburg ⁵³	Lainkäyttöelimet (tutkintatuomarit, syyttäjä), valtion turvallisuudesta, maanpuolustuksesta ja yleisestä turvallisuudesta sekä rikosten ehkäisystä, tutkinnasta, selvittämisestä ja syyteharkinnasta vastaavat viranomaiset.	Tietojen saanti edellyttää tuomioistuimen lupaa.
Unkari ⁵⁴	Poliisi, kansallinen tulli- ja finanssivalvontalaitos, kansallinen turvallisuuspalvelu, yleinen syyttäjä, tuomioistuimet.	Poliisi ja kansallinen tulli- ja finanssivalvontalaitos tarvitsevat luvan syyttäjältä. Syyttäjä ja kansalliset turvallisuusvirastot voivat saada tietoja ilman tuomioistuimen määräystä.
Malta ⁵⁵	Maltan poliisi; turvallisuuspalvelu.	Pyynnöt on esitettävä kirjallisesti.
Alankomaat ⁵⁶	Tutkintaa suorittava poliisi.	Tietojen saanti edellyttää syyttäjän tai tutkintatuomarin määräystä.
Itävalta	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Puola ⁵⁷	Poliisi, rajavartijat, verotarkastajat, sisäinen turvallisuuslaitos, ulkomaan tiedustelulaitos, korruptiontorjunnan keskusvirasto, sotilaallinen vastavakoilupalvelu, sotilastiedustelupalvelu, tuomioistuimet ja yleinen syyttäjä.	Pyynnöt on esitettävä kirjallisesti. Kun tietoja pyytää poliisi, rajavartija tai verotarkastaja, pyyntöön on saatava lupa ylemmältä virkamieheltä organisaatiossa.

⁵⁰ Lain nro 183(I)/2007 4 §:n 2 ja 4 momentti.

⁵¹ Sähköistä viestintää koskevan lain 71 §:n 1 momentti (viranomaiset); hallituksen asetus nro 820 (menettelyt).

⁵² Lain nro X-1835 77 §:n 1 ja 2 momentti; suullinen raportti komissiolle.

⁵³ Heinäkuun 24 päivänä 2010 annetun lain 5-2 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 momentti (viranomaiset); rikosprosessilain 67-1 § (edellytykset).

⁵⁴ Lain nro XXXIV/1994 68 §:n 1 momentti ja 69 §:n 1 momentin c ja d kohta; lain nro V/1972 9/A §:n 1 momentti; lain nro XIX/1998 71 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 178/A §:n 4 momentti, 200 §, 201 §, 268 §:n 2 momentti; lain nro CXXV/1995 40 §:n 1 ja 2 momentti, 53 §:n 1 momentti ja 54 §:n 1 momentin j kohta.

⁵⁵ Asetuksen (Legal notice) nro 198/2008 20 §:n 1 ja 3 momentti.

⁵⁶ Rikosprosessilain 126ni §.

⁵⁷ Heinäkuun 16 päivänä 2004 annetun televiestintälain 179 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on muutettuna 24 päivänä huhtikuuta 2009 annetun lain 1 §:llä.

Taulukko 2: Säilytettävien teleliikennetietojen saanti		
<i>Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset</i>		<i>Menettelyt ja edellytykset</i>
Portugali ⁵⁸	Rikospoliisi, kansalliskaarti, julkisen turvallisuuden virasto, armeijan rikospoliisi, maahanmuutto- ja rajavontavirasto, meripoliisi.	Tietojen siirtämiseen tarvitaan tuomioistuimen lupa, jonka perusteena on, että tiedot ovat välttämättömät totuuden selville saamiseksi tai että todisteiden hankkiminen muilla keinoin on mahdotonta tai hyvin vaikeaa. Tuomioistuimen on ennen luvan antamista tutkittava välttämättömyyden ja suhteellisuuden vaatimusten täyttyminen.
Romania	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Slovenia ⁵⁹	Poliisi, tiedustelu- ja turvallisuuspalvelut, puolustusviranomaiset, jotka vastaavat tiedustelutoiminnasta, vastavakoilusta ja turvallisuudesta.	Tietojen saanti edellyttää tuomioistuimen lupaa.
Slovakia ⁶⁰	Lainvalvontaviranomaiset, tuomioistuimet.	Pyynnöt on esitettävä kirjallisesti.
Suomi ⁶¹	Poliisi, rajavartijat, tulliviranomaiset (säilytettävien tilaaja-, liikenne- ja paikkatietojen osalta). Häätäkeskuslaitos, meripelastus, meripelastuslohkokeskus (tunniste- ja paikkatiedot hätätapauksissa).	Tilaaajatietoihin pääsevät kaikki toimivaltaiset viranomaiset ilman tuomioistuimen lupaa. Muiden tietojen saanti edellyttää tuomioistuimen määräystä.
Ruotsi	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Yhdistynyt kuningaskunta ⁶²	Poliisi, tiedustelupalvelu, vero- ja tulliviranomaiset, muut viranomaiset, jotka on nimetty johdetussa oikeudessa.	Tietojen saanti edellyttää nimetyn henkilön antamaa lupaa sekä välttämättömyyden ja suhteellisuuden harkintaa tietyissä tapauksissa sekä silloin, jos tietojen toimittaminen on lain nojalla sallittua tai välttämätöntä. Operaattorien kanssa on sovittu erityisistä menettelyistä.

Komissio aikoo arvioida, olisiko viranomaisten mahdollisuuksia saada säilytettävä tietoja sekä tietojen saantiin sovellettavia menettelyjä yhtenäistettävä suuremmissa määrin ja millä keinoin tämä voitaisiin toteuttaa. Vaihtoehtoja voisivat olla esimerkiksi seuraavat: luetellaan selkeämmin toimivaltaiset viranomaiset, järjestetään tietopyyntöjen riippumaton ja/tai tuomioistuinvalvonta sekä otetaan käyttöön vähimmäisnormit, joita operaattorien on noudatettava antaessaan toimivaltaisille viranomaisille pääsyn tietoihin.

4.4. Tietojen säilyttämisen laajuus ja säilytettävät tietoluokat (1 artiklan 2 kohta, 3 artiklan 2 kohta ja 5 artikla)

Direktiiviä sovelletaan kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan, internet-yhteyksiin, internet-sähköpostiin ja internet-puhelimeen. Direktiivin 5 artiklassa määritellään säilytettävät tietoluokat eli tiedot, joita tarvitaan seuraavien seikkojen tunnistamiseksi:

⁵⁸ Lain nro 32/2008 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 2 momentti ja 9 §.

⁵⁹ Sähköistä viestintää koskevan lain 107c §; rikosprosessilain 149b §; tiedustelu- ja turvallisuuspalvelua koskevan lain 24 §:n b kohta; maanpuolustusta koskevan lain 32 §.

⁶⁰ Sähköistä viestintää koskevan lain 59a §:n 8 momentti.

⁶¹ Sähköisen viestinnän tietosuojalain 35 §:n 1 momentti, 36 §; poliisilain 31–33 §; rajavartiolain 41 §.

⁶² Tutkintavaltuuksia koskevan vuoden 2000 lain 25 §:n 1 liite; tietojen säilyttämistä koskevan asetuksen 7 §. Tutkintavaltuuksia koskevan lain 22 §:n 2 momentissa määritellään ne tarkoitukset, joita varten nämä viranomaiset voivat saada tietoja.

- a) viestinnän lähde
- b) viestinnän kohde
- c) viestinnän päivämäärä, kellonaika ja kesto
- d) viestintätyyppi
- e) käyttäjien viestintälaitte tai oletettu viestintälaitte sekä
- f) matkaviestintälaitteen sijainti.

Lisäksi direktiivi (3 artiklan 2 kohta) kattaa myös epäonnistuneet kutsut eli viestinnän, jossa puhelinyhteys on saatu, mutta siihen ei ole vastattu, tai on tehty verkonhallintatoimenpide, jos operaattorit ovat luoneet näitä puheluja koskevat tiedot tai käsitelleet niitä tai tallentaneet ne tai tehneet niihin hakuja. Direktiivin nojalla ei ole mahdollista säilyttää tietoja, jotka paljastavat viestinnän sisällön. Myöhemmin on tarkennettu myös, että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät hakupyynnöt eli palvelimen lokitiedot, joka ovat muodostuneet hakukonepalvelun toiminnan yhteydessä, sillä niiden katsotaan olevan osa sisältöä eikä liikennetietoja.⁶³

Kaksikymmentäyksi jäsenvaltiota on kansallisissa säännöksissään säätänyt näiden tietoluokkien säilyttämisestä. Belgia ei mainitse täytäntöönpanosäännöksissään säilytettävien puhelutietojen luokkia eikä myöskään internetiin liittyviä tietoja. Komission kyselyyn vastanneet eivät nähneet tarpeelliseksi muuttaa säilytettäviä tietoluokkia. Euroopan parlamentti on tosin esittänyt komissiolle kirjallisen kannanoton, jossa vaaditaan direktiivin laajentamista kattamaan myös hakukoneet, jotta ”voidaan nopeasti ja tehokkaasti puuttua internetin lapsipornografiaan ja seksuaalirikollisuuteen”.⁶⁴ Tietosuojaryhmä esitti toista täytäntöönpanotoimea koskevassa raportissaan, että direktiivin tietosuojaluokkia olisi pidettävä kattavina, eikä operaattoreille saisi asettaa enää muita tietojen säilyttämistä koskevia velvollisuuksia. Komissio aikoo tarkastella, ovatko kaikki tietoluokat tarpeen.

4.5. Säilytysajat (6 ja 12 artikla)

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 5 artiklassa eriteltyt tietoluokat säilytetään vähintään kuuden kuukauden ja enintään kahden vuoden ajan. Jäsenvaltio voi pidentää enimmäissäilytysaikaa ”erityistapauksissa, jotka edellyttävät 6 artiklassa tarkoitetun enimmäissäilytysajan pidentämistä rajoitetulla ajanjaksolla”. Pidennyksestä on ilmoitettava komissiolle, joka hyväksyy tai hylkää pidennyksen kuuden kuukauden kuluessa ilmoituksesta. Vaikka enimmäissäilytysaikaa voidaan pidentää, ei direktiivissä säädetä mahdollisuudesta lyhentää säilytysaikaa alle kuuden kuukauden. Kaikki direktiivin kansalliseen lainsäädäntöön saattaneet jäsenvaltiot yhtä lukuun ottamatta soveltavat säädetyissä rajoissa olevia säilytysaikoja, eikä komissio ole saanut yhtään ilmoitusta säilytysajan pidentämisestä. EU:ssa ei kuitenkaan sovelleta säilytysaikoihin yhtenäistä lähestymistapaa.

⁶³ Tietosuojatyöryhmän lausunto hakukoneisiin liittyvistä tietosuojakysymyksistä, 4.4.2008.

⁶⁴ Kirjallinen kannanotto työjärjestyksen 123 artiklan mukaisesti nopean hälytyksen järjestelmään pedofiilien ja seksuaalirikollisten torjumiseksi, 19.4.2010, 0029/2010.

Viidessätoista jäsenvaltiossa kaikkiin tietoluokkiin sovelletaan yhtä ainoaa säilytysaikaa: yhdessä jäsenvaltiossa (Puola) säilytysaika on kaksi vuotta, yhdessä (Latvia) puolitoista vuotta, 10 jäsenvaltiossa (Bulgaria, Tanska, Viro, Kreikka, Espanja, Ranska, Alankomaat, Portugali, Suomi, Yhdistynyt kuningaskunta) yksi vuosi, ja kolmessa jäsenvaltiossa (Kypros, Luxemburg, Liettua) kuusi kuukautta. Viidessä jäsenvaltiossa eri tietoluokille on erilaiset säilytysajat: kahdessa jäsenvaltiossa (Irlanti ja Italia) kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa koskevia tietoja säilytetään kaksi vuotta ja internet-yhteyttä, internet-sähköpostia ja internet-puhelinta koskevia tietoja yksi vuosi; yhdessä jäsenvaltiossa (Slovenia) puhelintoimintaa koskevia tietoja säilytetään neljätoista kuukautta ja internetiin liittyviä tietoja kahdeksan kuukautta; yhdessä jäsenvaltiossa (Slovakia) kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa koskevia tietoja säilytetään vuosi ja internetiin liittyviä tietoja kuusi kuukautta; yhdessä jäsenvaltiossa (Malta) kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa sekä internet-puhelinta koskevia tietoja säilytetään vuosi ja internet-yhteyttä ja internet-sähköpostia koskevia tietoja kuusi kuukautta. Yhdessä jäsenvaltiossa (Unkari) kaikki tiedot säilytetään vuoden ajan lukuun ottamatta epäonnistuneita kutsuja koskevia tietoja, joita säilytetään vain kuusi kuukautta. Yhdessä jäsenvaltiossa (Belgia) ei ole määritelty lainkaan säilytysaikaa direktiivissä tarkoitetuille tietoluokille. Tarkemmat tiedot esitetään taulukossa 3.

Taulukko 3: Kansallisissa säännöksissä määritellyt säilytysajat	
Belgia ⁶⁵	Yleisesti saatavilla olevien puhelinpalvelujen osalta yhdestä vuodesta 36 kuukauteen. Internetiin liittyvien tietojen säilytysajasta ei ole säännöksiä.
Bulgaria	Yksi vuosi. Tietoja, joihin on tehty hakuja, voidaan pyynnöstä säilyttää kuusi kuukautta pidempään.
Tšekki	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Tanska	Yksi vuosi.
Saksa	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Viro	Yksi vuosi.
Irlanti	Kaksi vuotta kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa koskevien tietojen osalta ja yksi vuosi internet-yhteyttä, internet-sähköpostia ja internet-puhelinta koskevien tietojen osalta.
Kreikka	Yksi vuosi.
Espanja	Yksi vuosi.
Ranska	Yksi vuosi.
Italia	Kaksi vuotta kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa koskevien tietojen osalta ja yksi vuosi internet-yhteyttä, internet-sähköpostia ja internet-puhelinta koskevien tietojen osalta.
Kypros	Kuusi kuukautta.
Latvia	Kahdeksantoista kuukautta.
Liettua	Kuusi kuukautta.
Luxemburg	Kuusi kuukautta.
Unkari	Kuusi kuukautta epäonnistuneiden kutsujen ja yksi vuosi kaikkien muiden tietojen osalta.
Malta	Yksi vuosi kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa sekä internet-puhelinta koskevien tietojen osalta, kuusi kuukautta internet-yhteyttä ja internet-sähköpostia koskevien tietojen osalta.
Alankomaat	Yksi vuosi.
Itävalta	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.

⁶⁵ Sähköisestä viestinnästä 13 päivänä kesäkuuta 2005 annetun lain 126 §:n 2 momentti.

Taulukko 3: Kansallisissa säännöksissä määritellyt säilytysajat	
Puola	Kaksi vuotta.
Portugali	Yksi vuosi.
Romania	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä (kuusi kuukautta kumottujen kansallisten säännösten nojalla).
Slovenia	Neljatoista kuukautta puhelintoimintaa koskevien tietojen ja kahdeksan kuukautta internetiin liittyvien tietojen osalta.
Slovakia	Yksi vuosi kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaa puhelintoimintaa koskevien tietojen osalta ja kuusi kuukautta internet-yhteyttä, internet-sähköpostia ja internet-puhelinta koskevien tietojen osalta.
Suomi	Yksi vuosi.
Ruotsi	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.
Yhdistynyt kuningaskunta	Yksi vuosi.

Vaikka direktiivi mahdollistaa näin erilaiset lähestymistavat, tästä on seurauksena, ettei direktiivillä juuri ole lisätty EU:ssa oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa toimivien operaattoreiden eikä kansalaisten kannalta, sillä näiden viestintätietoja voidaan säilyttää eri jäsenvaltioissa. Koska tietojen käsittelystä tulee yhä kansainvälisempää ja tietojen varastointia ulkoistetaan yhä enemmän, olisi EU:ssa pohdittava keinoja yhdenmukaistaa säilytysaikoja edelleen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ja ottaen huomioon kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset todisteet säilytettyjen tietojen merkityksestä jäsenvaltioissa sekä viestinnän, teknologian, rikollisuuden ja terrorismin uudet suuntaukset, komissio aikoo harkita erilaisten säilytysaikojen soveltamista eri tietoluokkiin tai erityyppisiin vakaviin rikoksiin tai näiden kahden yhdistelmää.⁶⁶ Tarkasteltaessa jäsenvaltioiden toimittamia kvantitatiivisia tilastoja säilytettyjen tietojen iästä havaitaan, että noin 90 prosenttia tiedoista on enintään kuusi kuukautta vanhoja ja noin 70 prosenttia enintään kolme kuukautta vanhoja siinä vaiheessa, kun lainvalvontaviranomaiset esittävät (alkuperäisen) tietopyynnön (ks. 5.2 kohta).

4.6. Tietosuoja ja tietoturva sekä valvontaviranomaiset (7 ja 9 artikla)

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että operaattorit noudattavat säilytettyjen tietojen käsittelyssä vähintään seuraavia neljää tietoturvaperiaatetta:

- a) säilytettyjen tietojen on oltava laadultaan samanlaisia ja niiden on nautittava samaa tietoturvaa ja -suojaa kuin kyseisten [julkisessa viestintä]verkossa olevien tietojen,
- b) tiedoille on suoritettava asianmukaisia teknisiä ja organisatorisia toimia niiden suojaamiseksi tahattomalta tai laittomalta tuhoamiselta, tahattomalta kadottamiselta tai muuttamiselta taikka luvattomalta tai laittomalta varastoinnilta, käsittelyltä, käytöltä tai välittämiseltä edelleen,

⁶⁶ Komission vuonna 2005 tekemässä ehdotuksessa tietojen säilyttämistä koskevaksi direktiiviksi esitettiin yhden vuoden säilytysaikaa puhelintoimintaa koskeville tiedoille ja kuuden kuukauden säilytysaikaa internetiin liittyville tiedoille.

- c) tiedoille on suoritettava asianmukaisia teknisiä ja organisatorisia toimia sen varmistamiseksi, että vain henkilöt, joilla on siihen erityisvaltuudet, voivat käyttää tietoja, sekä
- d) tiedot, lukuun ottamatta tietoja, joita on käytetty ja jotka on tallennettu [tässä direktiivissä säädettyä tarkoitusta varten], on tuhottava säilytysajan lopussa.

Tietosuojadirektiivin ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin mukaisesti operaattorit eivät saa käsitellä direktiivin nojalla säilytettäviä tietoja muissa tarkoituksissa edellyttäen, ettei tietoja olisi muutoin säilytetty.⁶⁷ Jäsenvaltioiden on nimettävä viranomainen, joka valvoo ehdottoman riippumattomasti mainittujen periaatteiden soveltamista. Valvonnasta voivat huolehtia samat viranomaiset, jotka on nimetty tietosuojadirektiivin⁶⁸ nojalla.

Viisitoista jäsenvaltiota on saattanut kaikki nämä periaatteet osaksi kansallista lainsäädäntöään. Neljä jäsenvaltiota (Belgia, Viro, Espanja ja Latvia) on saattanut kansalliseen lainsäädäntönsä periaatteista kaksi tai kolme, mutta niiden lainsäädännössä ei erikseen säädetä tietojen tuhoamisesta säilytysajan lopussa. Kaksi jäsenvaltiota (Italia ja Suomi) on säätänyt tietojen tuhoamisesta. Asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien (esimerkiksi vahva tunnistus ja yksityiskohtainen lokihallinto⁶⁹) osalta ei ole selvää, mitkä toimet on pantu täytäntöön. Kahdessakymmenessäkahdessa jäsenvaltiossa on valvontaviranomainen, joka valvoo periaatteiden soveltamista. Useimmissa tapauksissa valvontaviranomaisena toimii tietosuojaviranomainen. Tiedot esitetään taulukossa 4.

Taulukko 4: Tietosuoja ja tietoturva sekä valvontaviranomaiset		
<i>Jäsenvaltio</i>	<i>Kansalliset tietosuoja- ja tietoturvasäännökset</i>	<i>Valvontaviranomainen</i>
Belgia	Operaattoreiden on varmistettava, etteivät ulkopuoliset voi siepata lähetettäviä tietoja, ja noudatettava ETSIn standardeja, jotka koskevat televiestinnän turvallisuutta ja laillista tietojen sieppausta. ⁷⁰ Belgia ei näytä säättäneen periaatteesta, jonka mukaan tiedot on tuhottava säilytysajan lopussa.	Posti- ja telelaitos
Bulgaria	Kansallisissa säännöksissä vaaditaan noudattamaan kaikkia neljää periaatetta. ⁷¹	Henkilötietojen suojelukomissio valvoo tietojen käsittelyä ja varastointia ja varmistaa, että velvoitteita noudatetaan. Parlamentin valiokunta valvoo lupamenettelyä ja tietojen saantia.
Tšekki ⁷²	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	

⁶⁷ Direktiivin 95/46/EY 13 artiklan 1 kohta.

⁶⁸ Direktiivin 95/46/EY 28 artikla.

⁶⁹ Vahva tunnistus käsittää kaksinkertaiset tunnistuskeinot, kuten salasanan ja biometrisen tunnisteen tai salasanan ja tunnistevälineen, ennen kuin liikennetietojen käsittelystä vastaavan henkilön fyysinen läsnäolo voidaan varmistaa. Yksityiskohtainen lokihallinto käsittää tietojenhaku- ja käsittelytapauksien tarkan seurannan, joka toteutetaan säilyttämällä lokit, joihin on kirjattu käyttäjän henkilöllisyys, tietojen käyttöaika ja käytetyt tiedostot.

⁷⁰ Tammikuun 9 päivänä 2003 annetun kuninkaallisen asetuksen 6 §.

⁷¹ Sähköistä viestintää koskevan vuoden 2010 lain (sellaisena kuin se on muutettuna) 4 §:n 1 momentti.

⁷² Lain nro 127/2005, sellaisena kuin se on muutettuna lailla nro 247/2008, 87 §:n 3 momentti ja 88 §; lain nro 336/2005 2 §; lain nro 485/2005 3 §:n 4 momentti; lain nro 101/2000 28 §:n 1 momentti.

Taulukko 4: Tietosuoja ja tietoturva sekä valvontaviranomaiset		
Jäsenvaltio	Kansalliset tietosuoja- ja tietoturvasäännökset	Valvontaviranomainen
Tanska	Kaikki neljä periaatetta on sisällytetty täytäntöönpanosäännöksiin. ⁷³	Kansallinen tietotekniikka- ja televiestintävirasto varmistaa, että sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen tarjoajien tekniset laitteet ja järjestelmät mahdollistavat poliisin pääsyn puhelinliikennettä koskeviin tietoihin.
Saksa	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Viro	Kansalliset säännökset kattavat neljästä periaatteesta kolme. Siinä ei säädetä erikseen neljännessä periaatteesta, vaikka henkilöt, joiden yksityisyyttä valvontaan liittyvät toimet ovat loukanneet, voivat pyytää tietojen tuhoamista tuomioistuimen päätöksellä. ⁷⁴	Teknisen valvonnan virasto on toimivaltainen viranomainen.
Irlanti ⁷⁵	Kansallisissa säännöksissä vaaditaan noudattamaan kaikkia neljää periaatetta.	Nimetyllä tuomarilla on valtuudet tutkia ja raportoida, noudattavatko toimivaltaiset kansalliset viranomaiset kansallisia säännöksiä.
Kreikka ⁷⁶	Kansallisissa säännöksissä vaaditaan noudattamaan kaikkia neljää periaatetta ja lisäksi edellytetään, että operaattorit laativat suunnitelman, jolla varmistetaan vaatimusten noudattaminen nimetyn tietoturvajohtajan alaisuudessa, ja soveltavat sitä.	Tietosuojaviranomainen ja viestintäsalaisuudesta vastaava viranomainen.
Espanja ⁷⁷	Tietosuojasäännökset kattavat neljästä periaatteesta kolme (säilytettyjen tietojen laatu ja tietoturva, valtuutettujen henkilöiden oikeus käyttää tietoja sekä tietojen suojaaminen luvattomalta käsittelyltä).	Tietosuojaviranomainen on toimivaltainen viranomainen.
Ranska ⁷⁸	Kansallisissa säännöksissä vaaditaan noudattamaan kaikkia neljää periaatetta.	Tietotekniikasta ja tiedonvapaudesta vastaava kansallinen komitea valvoo näiden velvoitteiden noudattamista.
Italia	Ei erityisiä säännöksiä säilytettyjen tietojen turvallisuudesta, vaikkakin yleinen vaatimus liikennetietojen tuhoamisesta tai nimettömäksi tekemisestä sekä paikkatietojen käsittelystä suostumuksen perusteella. ⁷⁹	Tietosuojaviranomainen valvoo, että operaattorit noudattavat direktiiviä.

⁷³ Laki henkilötietojen käsittelystä; 26 päivänä kesäkuuta 2008 annettu asetus nro 714 sähköisistä viestintäverkoista ja -palveluista.

⁷⁴ Sähköistä viestintää koskevan lain 111 §:n 9 momentti; rikosprosessilain 122 §:n 2 momentti.

⁷⁵ Vuoden 2009 viestintälakiehdotuksen (tietojen säilyttäminen) 4, 11 ja 12 §.

⁷⁶ Lain nro 3917/2011 6 §.

⁷⁷ Lain nro 25/2007 8 §; yleisen televiestintälain 38 §:n 3 momentti. Laissa (9 §) viitataan henkilötietojen suojelua koskevassa laissa (*ley orgánica*) nro 15/1999 (22 ja 23 §) säädettyyn poikkeukseen tietojen saantia ja sen peruuttamista koskevista oikeuksista.

⁷⁸ CPCE:n D.98-5 §; CPCE:n L-34-1(V) §; lain nro 78-17 34 §; CPCE:n 34-1 §; 6 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain nro 78-17 11 §.

⁷⁹ Tietosuojalain 123 ja 126 §.

Taulukko 4: Tietosuoja ja tietoturva sekä valvontaviranomaiset		
Jäsenvaltio	Kansalliset tietosuoja- ja tietoturvasäännökset	Valvontaviranomainen
Kypros ⁸⁰	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Tietosuojaviranomainen valvoo kansallisten säännösten soveltamista.
Latvia ⁸¹	Kansalliset säännökset sisältävät neljästä periaatteesta kaksi: säilytettyjen tietojen luottamuksellisuus ja luvallinen käyttö sekä tietojen tuhoaminen säilytysajan lopussa.	Valtiollinen tietovalvontavirasto valvoo henkilötietojen suojaa sähköisen viestinnän alalla, mutta ei säilytettyjen tietojen saantia ja käsittelyä.
Liettua ⁸²	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Valtion tietosuojavirasto valvoo kansallisten säännösten soveltamista ja toimittaa tilastot Euroopan komissiolle.
Luxemburg ⁸³	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Tietosuojaviranomainen
Unkari ⁸⁴	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Tietosuojasta ja tiedonvälityksen vapaudesta vastaava oikeusasiamies
Malta ⁸⁵	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Tietosuojavaltuutettu
Alankomaat ⁸⁶	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Radioliikennevirasto valvoo internet- ja teleoperaattoreiden velvoitteiden noudattamista; tietosuojaviranomainen valvoo henkilötietojen yleistä käsittelyä; yhteistyöpöytäkirjassa määritellään yksityiskohtaisesti niiden keskinäinen yhteistyö.
Itävalta	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Puola	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta. ⁸⁷	Tietosuojaviranomainen
Portugali	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta. ⁸⁸	Portugalin tietosuojaviranomainen
Romania	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	
Slovenia ⁸⁹	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Tietosuojavaltuutettu
Slovakia ⁹⁰	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta.	Sähköisestä viestinnästä vastaava kansallinen sääntely- ja hinnoitteluviranomainen valvoo henkilötietojen suojelua.
Suomi	Kansallisissa säännöksissä säädetään erikseen vain tietojen hävittämisestä säilytysajan lopussa. ⁹¹	Viestintävirasto valvoo, että operaattorit noudattavat tietojen säilyttämistä koskevia säännöksiä. Tietosuojavaltuutettu valvoo yleisesti henkilötietojen käsittelyn laillisuutta.
Ruotsi	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.	

⁸⁰ Lain nro 183(I)/2007 14 ja 15 §.

⁸¹ Sähköistä viestintää koskevan lain 4 §:n 4 momentti ja 71 §:n 6–8 momentti.

⁸² Sähköistä viestintää koskevan lain, sellaisena kuin se on muutettuna 14 päivänä marraskuuta 2009, 12 §:n 5 momentti, 66 §:n 8 ja 9 momentti.

⁸³ Heinäkuun 24 päivänä 2010 annetun lain 1 §:n 5 momentti.

⁸⁴ Lain nro C/2003, sellaisena kuin se on muutettuna lailla nro CLXXIV/2007, 157 §; asetuksen nro 226/2003 2 §; tietosuojaa koskeva laki nro LXIII/1992.

⁸⁵ Asetuksen (Legal Notice) nro 198/2008 24 ja 25 §; tietosuojalain 40(b) § (440 luku).

⁸⁶ Televisiointilain 13 §:n 15 momentti; yhteistyöpöytäkirja *Samenwerkingsovereenkomst tussen Agentschap Telecom en het College bescherming persoonsgegevens met het oog op de wijzigingen in de Telecommunicatiewet naar aanleiding van de Wet bewaarplicht telecommunicatiegegevens*.

⁸⁷ Televisiointilain 180a ja 180e §.

⁸⁸ Lain nro 32/2008 7 §:n 1 ja 5 momentti ja 11 §. Henkilötietojen suojaa koskevan lain 53 ja 54 §.

⁸⁹ Sähköistä viestintää koskevan lain 107a §:n 6 momentti ja 107c §.

⁹⁰ Sähköistä viestintää koskevan lain 59a §; henkilötietojen suojaa koskevan lain nro 428/2002 S33 §.

⁹¹ Sähköisen viestinnän tietosuojalain 16 §:n 3 momentti.

Taulukko 4: Tietosuoja ja tietoturva sekä valvontaviranomaiset		
Jäsenvaltio	Kansalliset tietosuoja- ja tietoturvasäännökset	Valvontaviranomainen
Yhdistynyt kuningaskunta	Kansallisissa säännöksissä säädetään kaikista neljästä periaatteesta. ⁹²	Tietosuojaviranomainen valvoo viestintätietojen (ja muiden henkilötietojen) säilyttämistä ja/tai käsittelyä sekä suorittaa tietosuojaan liittyviä asianmukaisia tarkastuksia. Telekuuntelua valvova viranomainen (virassa toimiva tai eläkkeelle jäänyt tuomari) valvoo tutkintavaltuuksia koskevan lain nojalla tapahtuvaa viranomaisten viestintätietojen hankintaa. Tutkintavaltuuksia koskeva tuomioistuin tutkii valitukset, jotka koskevat täytäntöönpanosäännösten (tutkintavaltuuksia koskeva laki) nojalla hankittujen tietojen väärinkäyttöä.

Direktiivin 7 artiklaa ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä johdonmukaisesti. Säilytetyt tiedot saattavat olla luonteeltaan erittäin henkilökohtaisia ja arkaluonteisia, minkä vuoksi koko menettelyyn tietojen varastoinnista sen säilyttämiseen ja käyttöön on sovellettava tiukkoja tietosuoja- ja tietoturvanormeja johdonmukaisesti ja avoimesti. Vain näin voidaan minimoida yksityisyydenloukkausten riski ja säilyttää kansalaisten luottamus. Komissio aikoo tarkastella mahdollisuuksia vahvistaa tietoturva- ja tietosuojanormeja ja esimerkiksi ottaa käyttöön sisäänrakennetun yksityisyyden suojan periaate, jonka avulla varmistetaan, että normeja noudatetaan sekä tietojen varastoinnissa että lähettämisessä. Lisäksi komissio aikoo ottaa huomioon suositukset, jotka tietosuojatyöryhmä on esittänyt toisesta täytäntöönpanotoimesta antamassaan raportissa⁹³ ja jotka koskevat vähimmäistakeita sekä teknisiä ja organisatorisia turvatoimia.

4.7. Tilastot (10 artikla)

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vuosittain tilastot tietojen säilyttämisestä. Tilastoihin on sisällytettävä

- tapaukset, joissa tietoja toimitettiin toimivaltaisille viranomaisille sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti;
- ajanjakso, joka kului tietojen tallentamispäivästä päivään, jona toimivaltainen viranomainen pyysi tietojen toimittamista (eli tietojen ikä); sekä
- tapaukset, joissa tietopyyntöä ei voitu täyttää.

Pyytäessään jäsenvaltioilta tämän säännöksen nojalla tilastoja komissio toivoi samalla saavansa tarkkoja tietoja yksittäisistä tietopyynnöistä. Tilastojen soveltamisalat ja yksityiskohtaisuus kuitenkin vaihtelevat: eräät jäsenvaltiot ovat tehneet vastauksissaan eron viestinnän eri tyyppien välillä, toiset ovat maininneet tietojen iän pyynnön esittämishetkellä ja osa jäsenvaltioista taas on toimittanut pelkästään vuotuiset tilastot ilman erittelyä. Yhdeksäntoista jäsenvaltiota⁹⁴ toimitti tilastot vuonna 2009 ja/tai vuonna 2008 esitettyjen

⁹² Tietojen säilyttämistä koskevan asetuksen 6 §.

⁹³ Tietosuojatyöryhmän lausunto 3/2006 (WP119); raportti 01/2010.

⁹⁴ Tšekki, Tanska, Saksa, Viro, Irlanti, Kreikka, Espanja, Ranska, Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Alankomaat, Itävalta, Puola, Slovenia, Slovakia, Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

tietopyyntöjen määrästä. Näiden maiden joukossa olivat Irlanti, Kreikka ja Itävalta, joissa tietoja pyydettiin, vaikkei direktiiviä ollut vielä saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, sekä Tšekki ja Saksa, joiden kansalliset säännökset on kumottu. Seitsemän jäsenvaltiota, jotka ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään, ei toimittanut tilastoja. Belgia tosin esitti arvion siitä, miten paljon puhelinliikennettä koskevia tietoja on pyydetty vuosittain (300 000).

Luotettavat kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tiedot ovat keskeisessä asemassa, kun halutaan osoittaa tietojen säilyttämisen kaltaisten turvatoimien tarpeellisuus ja tarkeys. Tämä todettiin vuonna 2006 laaditussa rikollisuuden ja rikoslainkäytön mittaamista koskevassa toimintasuunnitelmassa⁹⁵, jossa asetettiin tavoitteeksi toisaalta kehittää menetelmiä direktiivissä tarkoitettua säännöllistä tietojen keräämistä varten ja toisaalta sisällyttää tilastot Eurostatin tietokantaan (edellyttäen, että ne täyttävät laatua koskevat kriteerit). Tätä tavoitetta ei ole kyetty saavuttamaan, sillä useimmat jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin kokonaisuudessaan osaksi kansallista lainsäädäntöään vasta viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana ja lisäksi ne soveltavat erilaisia tulkintoja tilastojen lähteestä. Komissio aikoo tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkistamiseksi tekemässään tulevassa ehdotuksessa kehittää käyttökelpoisia mittaus- ja raportointimenettelyjä, joiden avulla voidaan valvoa avoimesti ja tehokkaasti tietojen säilyttämistä. Menettelyt eivät myöskään saisi kohtuuttomasti kuormittaa rikosoikeusjärjestelmiä ja lainvalvontaviranomaisia. Uusia mittaus- ja raportointimenettelyjä on tarkoitus hyödyntää myös tilastoja koskevan toimintasuunnitelman tarkistuksen yhteydessä.

4.8. Direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä ETA-maissa

Tietojen säilyttämistä koskevaa lainsäädäntöä on annettu Islannissa, Liechtensteinissa ja Norjassa.⁹⁶

4.9. Kansallisia säännöksiä koskevat perustuslakituomioistuinten päätökset

Romanian perustuslakituomioistuin kumosi lokakuussa 2009 lain, jolla direktiivi oli tarkoitus saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä, koska se piti lakia perustuslain vastaisena. Saksan perustuslakituomioistuin teki vastaavan päätöksen maaliskuussa 2010 ja Tšekin perustuslakituomioistuin maaliskuussa 2011. Romanian perustuslakituomioistuin⁹⁷ katsoi, että perusoikeuksiin voidaan puuttua, jos samalla noudatetaan tiettyjä sääntöjä ja huolehditaan riittävästä takeista, joilla ehkäistään mahdolliset mielivaltaiset valtion toimet. Perustuslakituomioistuin kuitenkin totesi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön⁹⁸ perusteella, että kansallisten säännösten soveltamisala ja tarkoitus ovat liian epäselvät eivätkä säännökset tarjoa riittäviä takeita. Lisäksi perustuslakituomioistuin katsoi, että jatkuva oikeudellinen velvoite säilyttää kaikki liikennetiedot kuuden kuukauden

⁹⁵ Komission tiedonanto ”Rikollisuuden ja rikoslainkäytön mittaamista koskeva kattava ja johdonmukainen EU:n strategia: EU:n toimintasuunnitelma vuosiksi 2006–2010”, KOM(2006) 437.

⁹⁶ Islannissa direktiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä televiestintälailla nro 81/2003 (sellaisena kuin se on muutettuna huhtikuussa 2005) ja Liechtensteinissa vuoden 2006 televiestintälailla. Norjassa täytäntöönpanolaki hyväksyttiin 5 päivänä huhtikuuta 2011, ja se odottaa hallitsijan vahvistusta.

⁹⁷ Romanian perustuslakituomioistuimen 8 päivänä lokakuuta 2009 tekemä päätös nro 1258.

⁹⁸ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin: Rotaru v. Romania, 2000; Sunday Times v. Yhdistynyt kuningaskunta, 1979; Prinz Hans-Adam von Liechtenstein v. Romania, 2001.

ajan ei ole yhdenmukainen Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa mainitun yksityiselämän kunnioittamisen eikä sananvapauden kanssa.

Saksan perustuslakituomioistuin⁹⁹ totesi, että tietojen säilyttäminen herättää mielikuvan valvonnasta, mikä puolestaan saattaa haitata perusoikeuksien kunnioittamista. Perustuslakituomioistuin nimenomaan totesi, että tietojen säilyttäminen tiukasti rajoitettua käyttötarkoitusta varten sekä riittävän korkeatasoinen tietoturva eivät välttämättä ole vastoin Saksan perustuslakia. Tuomioistuin kuitenkin korosti sitä, että tietojen säilyttäminen rajoittaa vakavasti yksityisyyden suojaa, joten se olisi sallittava vain tarkkaan rajatuissa olosuhteissa. Sen mukaan ehdoton yläraja kohtuulliselle tietojen säilytysajalle olisi kuusi kuukautta (215 kohta). Tietoja olisi pyydettävä vain, jos on olemassa epäily vakavasta rikoksesta tai jos on löydetty todisteita yleiseen turvallisuuteen kohdistuvasta uhasta. Tietojen säilyttäminen olisi kiellettävä eräiden suojattujen viestintätyyppien osalta (esim. emotionaalisiin tai sosiaalisiin tarpeisiin liittyvä viestintä), jotka perustuvat luottamuksellisuuteen. Tiedot olisi lisäksi salattava, ja niiden käyttöä olisi valvottava avoimesti.

Tšekin perustuslakituomioistuin¹⁰⁰ kumosi säännökset, joilla direktiivi oli tarkoitus saattaa kansalliseen lainsäädäntöön, sen perusteella, ettei niitä ollut muotoiltu riittävän tarkasti ja selkeästi ottaen huomioon, että ne vaikuttavat perusoikeuksiin. Perustuslakituomioistuin arvosteli säännöksiä siitä, että tarkoituksen rajoittaminen oli liian suppea ottaen huomioon tietojen säilyttämistä koskevan velvoitteen laajuus ja soveltamisala. Lisäksi tuomioistuin totesi, että niitä toimivaltaisia viranomaisia, joilla on valtuudet saada ja käyttää säilytettyjä tietoja, sekä tietojen saantiin ja käyttöön sovellettavia menettelyjä ei ollut määritelty kansallisissa säännöksissä riittävän selkeästi, jotta voitaisiin varmistaa tietojen koskemattomuus ja luottamuksellisuus. Kansalaisilla ei siten ollut riittäviä takeita siitä, että viranomaiset eivät käyttäisi valtuuksiaan väärin. Perustuslakituomioistuin ei kritisoinut itse direktiiviä, vaan totesi, että direktiivissä oli riittävästi liikkumavaraa, jotta Tšekki olisi voinut saattaa sen osaksi kansallista lainsäädäntöään perustuslakinsa mukaisesti. Sen sijaan tuomioistuin ilmoitti sivuhuomautuksessaan (*obiter dictum*) epäilevänsä liikennetietojen säilyttämisen tarpeellisuutta, toimivuutta ja asianmukaisuutta, koska rikolliset ovat kehittäneet uusia toimintatapoja, kuten nimettömien SIM-korttien käyttö.

Nämä kolme jäsenvaltiota pohtivat parhaillaan, miten ne voisivat saattaa direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään. Tietojen säilyttämistä on käsitelty myös Bulgarian perustuslakituomioistuimessa, minkä johdosta kansallisia säännöksiä tarkistettiin, sekä Kyproksen perustuslakituomioistuimessa, joka totesi kansallisiin säännöksiin pohjautuvat tuomioistuinten määräykset perustuslain vastaisiksi. Unkarin perustuslakituomioistuimessa on parhaillaan käsiteltävänä tapaus, joka koskee tietojen käsittelyn oikeudellisten tarkoitusten jättämistä pois kansallisista säännöksistä.¹⁰¹

Komissio aikoo tarkastella kansallisessa oikeuskäytännössä esiin tulleita kysymyksiä tulevassa ehdotuksessaan tietojen säilyttämistä koskevan oikeudellisen kehityksen tarkistamiseksi.

⁹⁹ Bundesverfassungsgericht, 1 BvR 256/08, 1–345 kohta.

¹⁰⁰ Tšekin perustuslakituomioistuimen 22 päivänä maaliskuuta antama tuomio, joka koskee lakia nro 127/2005 ja asetusta nro 485/2005, ks. erityisesti 45–48, 50, 51 ja 56 kohta.

¹⁰¹ Bulgarian korkeimman hallinto-oikeuden päätös nro 13627, 11.12.2008; Kyproksen korkein oikeus, muutoksenhakua koskevat asiat nro 65/2009, 78/2009, 82/2009 ja 15/2010–22/2010, 1.2.2011; Unkarin kansalaisvapauksien liiton 2 päivänä kesäkuuta 2008 tekemä valitus perustuslakituomioistuimelle.

4.10. Direktiivin täytäntöönpanon jatkaminen

Komissio odottaa, että ne jäsenvaltiot, jotka eivät ole vielä saattaneet direktiiviä kokonaisuudessaan osaksi kansallista lainsäädäntöään tai jotka eivät ole vielä antaneet kansallisten tuomioistuinten kumoamien säännösten tilalle uusia säännöksiä, tekevät niin mahdollisimman pian. Muutoin komissio voi käyttää sille EU:n perussopimuksissa annettuja valtuuksia. Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että kaksi jäsenvaltiota, jotka eivät ole saattaneet direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöään (Itävalta ja Ruotsi), ovat rikkoneet EU:n oikeuteen perustuvia velvoitteitaan.¹⁰² Komissio päätti huhtikuussa 2011 viedä Ruotsin toista kertaa unionin tuomioistuimeen, koska se ei ollut noudattanut asiassa C-185/09 annettua tuomiota. Kyseisessä tuomiossa Ruotsi määrättiin maksamaan sakkoja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 260 artiklan nojalla sen vuoksi, että Ruotsin parlamentti oli päättänyt lykätä vuodella säännöksiä, joilla direktiivi oli tarkoitus saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä. Komissio seuraa jatkossa tarkasti tilannetta Itävallassa, joka on esittänyt aikataulun kansallisten täytäntöönpanosäännösten hyväksymiseksi piakkoin.

5. SÄILYTETTYJEN TIETOJEN MERKITYS RIKOSOIKEUDELLE JA LAINVALVONNALLE

Tässä jaksossa tarkastellaan lyhyesti säilytettyjen tietojen merkitystä jäsenvaltioiden toimittamien vastausten pohjalta.

5.1. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten saamien säilytettyjen tietojen määrä

Sekä puhelinliikenne että liikennetietoja koskevat pyynnöt lisääntyvät jatkuvasti. Yhdeksäntoista jäsenvaltion toimittamat tilastot, jotka koskevat vuotta 2008 ja/tai vuotta 2009, osoittavat, että EU:ssa esitettiin vuosittain yhteensä yli kaksi miljoonaa tietopyyntöä ja että pyyntöjen määrissä oli suuria eroja jäsenvaltioiden välillä: esimerkiksi Kyproksessa esitettiin alle sata pyyntöä vuodessa ja Puolassa yli miljoona pyyntöä. Kahdentoista jäsenvaltion joko vuodelta 2008 tai vuodelta 2009 toimittamien, pyydettyjen tietojen tyyppiä koskevien tietojen mukaan useimmiten pyydettiin matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyviä tietoja (ks. taulukot 5, 8 ja 12). Tilastoista ei selviä, mitä tarkoitusta varten kukin pyyntö esitettiin. Tšekki, Latvia ja Puola ilmoittivat, että toimivaltaisten viranomaisten oli esitettävä matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyvien tietojen osalta sama pyyntö kaikille suurille matkaviestinoperaattoreille, minkä vuoksi todellinen pyyntöjen määrä oli kussakin tapauksessa huomattavasti tilastoitua pienempi.

Vaihteluun ei ole selvää selitystä, vaikka väestömäärä, rikollisuuden suuntaukset, tarkoituksen rajoittaminen, tietojen saannin edellytykset ja tietojenhankinnan kustannukset vaikuttavat osaltaan lukuihin.

5.2. Viranomaisten saamien säilytettyjen tietojen ikä

Yhdeksän jäsenvaltiota¹⁰³ esitti vuodelta 2008 yksityiskohtaisia tilastoja (ks. yhteenvedo taulukossa 5 sekä liitteenä olevat tarkemmat tiedot), joiden perusteella noin 90 prosenttia

¹⁰² Asiat C-189/09 ja C-185/09.

¹⁰³ Tšekki, Tanska, Viro, Irlanti, Espanja, Kypros, Latvia, Malta, Yhdistynyt kuningaskunta.

toimivaltaisten viranomaisten saamista tiedoista oli kyseisenä vuonna enintään kuusi kuukautta vanhoja ja noin 70 prosenttia enintään kolme kuukautta vanhoja siinä vaiheessa, kun (alkuperäinen) tietopyyntö esitettiin.

Taulukko 5: Yhteenveto viranomaisten saamien säilytettyjen tietojen iästä vuonna 2008 niissä 9 jäsenvaltiossa, jotka erittelivät tiedot niiden tyyppin mukaan				
<i>Ikä</i>	<i>Kiinteitä puheluja koskevat tiedot</i>	<i>Matkapuheluja koskevat tiedot</i>	<i>Internetiin liittyvät tiedot</i>	<i>Useita tietotyyppisiä</i>
Alle 3 kuukautta	61 %	70 %	56 %	67 %
3–6 kuukautta	28 %	18 %	19 %	19 %
6–12 kuukautta	8 %	11 %	18 %	12 %
Yli vuosi	3 %	1 %	7 %	2 %

Useimpien jäsenvaltioiden mukaan yli kolme kuukautta ja jopa kuusi kuukautta säilytettyjen tietojen käyttö on harvinaisempaa, mutta sillä voi olla hyvin suuri merkitys. Käyttö voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensiksi internetiin liittyviä tietoja pyydetään yleensä myöhemmässä vaiheessa rikostutkintaa kuin muuntyyppisiä todisteita. Kiinteissä verkoissa ja matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyviä tietoja analysoimalla voidaan usein löytää johtolankoja, joiden perusteella pyydetään lisää vanhempia tietoja. Esimerkiksi jos tutkinnassa on saatu selville kiinteissä verkoissa tai matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyvien tietojen nojalla jokin nimi, tutkijat saattavat haluta tunnistaa henkilön käyttämän IP-osoitteen sekä ne ihmiset, joiden kanssa henkilö on ollut tietynä ajanjaksona yhteydessä kyseisestä IP-osoitteesta käsin. Siinä tapauksessa tutkijat todennäköisesti pyytävät tietoja, joiden avulla voidaan jäljittää myös viestintä muiden IP-osoitteiden kanssa sekä niiden ihmisten henkilöllisyys, jotka ovat käyttäneet kyseisiä osoitteita.

Toiseksi erittäin vakavien rikosten, rikossarjojen, järjestäytyneen rikollisuuden ja terroritekojen tutkinnan yhteydessä käytetään usein vanhempia säilytettyjä tietoja. Tämä kuvastaa sitä, että näiden rikosten suunnittelu ja toisaalta rikollisen käyttäytymisen mallien ja rikoskumppaneiden välisten suhteiden selvittäminen sekä rikollisten aikeiden paljastaminen vievät paljon aikaa. Esimerkiksi monimutkaisiin talousrikoksiin liittyvät toimet saadaan usein selvitettyä vasta useita kuukausia myöhemmin. Kolmanneksi jäsenvaltiot ovat pyytäneet toisessa jäsenvaltiossa säilytettyjä liikennetietoja, jotka voidaan yleensä antaa vasta tuomioistuimen luvalla, sen jälkeen kun tietoja pyytävässä jäsenvaltiossa toimiva tuomari on esittänyt oikeusapupyynnön. Nämä ovat kuitenkin poikkeustapauksia. Tällainen keskinäinen oikeusapu voi olla pitkä prosessi, mistä johtuen näissä tapauksissa on toisinaan pyydetty yli kuusi kuukautta vanhoja tietoja.

5.3. Säilytettyjä tietoja koskevat pyynnöt valtioiden rajojen yli

Rikostutkinnan tai rikosoikeudenkäyntien yhteydessä voidaan tarvita todisteita tai todistajia useammasta kuin yhdestä jäsenvaltiosta tai niihin voi liittyä useampaa jäsenvaltiota koskettavia tapahtumia. Jäsenvaltioiden toimittamien tilastojen perusteella vähemmän kuin yksi prosentti kaikista säilytettyjä tietoja koskevista pyynnöistä liittyi toisessa jäsenvaltiossa oleviin tietoihin. Lainvalvontaviranomaiset ovat ilmoittaneet pyytävänsä mieluummin tietoja oman maansa operaattoreilta, jotka ovat saattaneet tallentaa tarvittavat tiedot, kuin käynnistävät keskinäisen oikeusapumenettelyn, joka voi viedä kauan aikaa, mutta ei välttämättä takaa, että viranomaiset lopulta saavat tarvitsemansa tiedot. Tältä osin ei voida

soveltaa puitepääöstä 2006/960/YOS jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta¹⁰⁴, jossa asetetaan määrääjat tietojen toimittamiselle toisen jäsenvaltion pyynnöstä, sillä säilytetyt tiedot katsotaan pakkokeinoin hankituiksi tiedoiksi, ja ne on jätetty puitepääöksen ulkopuolelle. Yksikään jäsenvaltio tai lainvalvontaviranomainen ei kuitenkaan ole esittänyt, että valtioiden välistä tietojenvaihtoa olisi edelleen helpotettava.

5.4. Säilytettyjen tietojen merkitys rikostutkinnassa ja -oikeudenkäynneissä

Vaikka tietopyyntöjen ilmoitettu lukumäärä ei sinänsä välttämättä kuvasta tietojen merkitystä yksittäisten rikosten tutkinnassa, jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet yleisesti, että tietojen säilyttäminen on tärkeää ja eräissä tapauksissa jopa välttämätöntä¹⁰⁵ rikosten ehkäisemiselle ja torjumiselle sekä uhrien suojelulle ja viattomien vapauttamiselle rikosoikeudenkäynneissä. Jotta rikoksesta voidaan langettaa tuomio, tarvitaan joko tunnustus, todistajanlausuntoja tai rikosteknisiä todisteita. Jäsenvaltiot ilmoittavat, että säilytettyjen liikennetietojen avulla on löydetty todistajia, joiden olemassaoloa ei muuten olisi saatu selville, ja saatu todisteita tai löydetty johtolankoja rikokseen osallistumisesta. Eräiden jäsenvaltioiden¹⁰⁶ mukaan säilytettyjen tietojen avulla on voitu vapauttaa rikoksesta epäiltyjä ilman että olisi täytynyt käyttää tunkeilevampia keinoja, kuten salakuuntelua tai kotietsintöjä.

Vakavaa rikollisuutta ei ole määritelty yleisesti EU:ssa, eikä unionin tasolla ole myöskään käytettävissä tilastoja vakavan rikollisuuden yleisyydestä tai sitä koskevista tutkimuksista tai oikeudenkäynneistä. Sen sijaan rikollisuutta ja oikeudellisia menettelyjä koskevia tietoja julkaistaan säännöllisesti. Vuodelta 2009 ja/tai 2008 tietoja toimittaneen 19 jäsenvaltion mukaan säilytetyjä tietoja koskevia pyyntöjä esitettiin yhteensä noin 2,6 miljoonaa. Kun lukua verrataan kyseisten 19 jäsenvaltion käytettävissä oleviin tuoreimpiin rikos- ja rikosoikeudellisiin tilastoihin, jotka koskevat kaikkia ilmoitettuja rikoksia eivätkä pelkästään vakavia rikoksia, voidaan todeta, että jokaista poliisia kohden esitettiin vain hieman yli kaksi pyyntöä vuodessa tai noin yksitoista pyyntöä kutakin sataa ilmoitettua rikosta kohden.¹⁰⁷

Kun tarkastellaan komissiolle toimitettuja tilastoja ja havainnollisia esimerkkejä, joissa säilytettyjen vanhojen viestintätietojen käyttö on yhdistetty annettujen tuomioiden, vapauttavien tuomioiden, keskeytettyjen tutkimusten ja ehkäistyjen rikosten määrään, voidaan tehdä päätelmiä säilytettyjen tietojen merkityksestä ja tärkeydestä rikostutkinnassa.

Todistusketjujen luominen

¹⁰⁴ Neuvoston puitepääös 2006/960/YOS, tehty 18 päivänä joulukuuta 2006, Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta (EUVL L 386, 29.12.2006, s. 89; EUVL L 200, 1.8.2007, s. 637).

¹⁰⁵ Tšekki katsoi tietojen säilyttämisen olleen täysin korvaamatonta useissa tapauksissa; Unkarin mukaan se oli välttämätöntä [lainvalvontaviranomaisten] tavanomaisessa toiminnassa; Slovenia ilmoitti, että ilman säilytettyjä tietoja lainvalvontaviranomaisten toiminta keskeytyisi kokonaan; Yhdistyneen kuningaskunnan poliisiviranomaisen mukaan liikennetietoja tarvitaan ehdottomasti terrorismiuhkan ja vakavan rikollisuuden tutkinnassa.

¹⁰⁶ Saksa, Puola, Slovenia, Yhdistynyt kuningaskunta.

¹⁰⁷ Vuonna 2007 EU:n 27 jäsenvaltiossa oli 1,7 miljoonaa poliisia, joista 1,2 miljoonaa niissä 19 jäsenvaltiossa, jotka toimittivat tilastoja säilytetyjä tietoja koskevista pyynnöistä. Poliisi kirjasi EU:ssa vuonna 2007 yhteensä 29,2 miljoonaa rikosta, joista 24 miljoonaa niissä 19 jäsenvaltiossa, jotka toimittivat tilastoja (lähde: Eurostat 2009).

Ensiksi säilytettyjen tietojen avulla voidaan luoda todistusketjuja, jotka johtavat rikoksen selvittämiseen. Niiden avulla voidaan löytää tai vahvistaa muita todisteita, selvittää epäiltyjen toimia tai epäiltyjen välisiä yhteyksiä. Lainvalvontaviranomaiset ja vastaajat ovat erityisesti hyödyntäneet paikkatietoja, joiden avulla on suljettu pois epäiltyjä ja vahvistettu alibeja. Todisteiden avulla voidaan sulkea henkilöitä rikostutkinnan ulkopuolelle ja siten välttää tarkemmat tutkimukset tai saada tuomioistuimessa vapauttava päätös. Belgia mainitsi esimerkkinä vuonna 2008 tapahtuneen Antwerpenin rikostuomioistuimen työntekijän kidnappauksen, jonka tekijät saatiin tuomittua paikkatietojen avulla. Tietojen pohjalta voitiin yhdistää rikollisten toimet kolmessa eri kaupungissa, ja tiedoilla oli ratkaiseva merkitys valamiehistön tuomioon. Toisessa tapauksessa moottoripyöräjengiin liittyvä murha vuonna 2007 ratkesi rikosentekijöiden matkapuhelimista saatujen paikkatietojen avulla. Tiedot todistivat, että rikolliset olivat tapahtumapaikalla murhan tekohetkellä, ja tietojen avulla saatiin osittainen tunnus. ¹⁰⁸ Belgian, Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan eräät rikokset, joihin liittyy viestintää internetissä, voidaan selvittää *pelkästään* tietojen säilyttämisen avulla, sillä esimerkiksi internetin keskusteluryhmissä esitetyistä väkivaltaisista uhkauksista ei usein jää muita todisteita kuin kyberavaruuden liikennetiedot. Vastaava tilanne koskee myös puhelimitse toteutettuja rikoksia. Unkari ja Puola mainitsivat esimerkkinä vanhuksiin vuoden 2009 lopussa ja vuoden 2010 alussa kohdistuneen petoksen, joka toteutettiin puhelinoitojen avulla: rikolliset teeskentelivät olevansa perheenjäseniä, jotka tarvitsivat lainaa. Rikosentekijät voitiin tunnistaa pelkästään säilytettyjen liikennetietojen avulla.

Rikostutkinnan käynnistäminen

Toiseksi eräissä tapauksissa rikosteknisten todisteiden tai silminnäkijälausuntojen puuttuessa rikostutkinta on voitu käynnistää pelkästään säilytettyjen tietojen pohjalta. Saksa mainitsi esimerkkinä poliisin murhan, jonka tekijä oli paennut uhrin autolla ja sittemmin hylännyt sen. Epäillyn todettiin sen jälkeen järjestäneen itselleen puhelimitse uuden kulkuneuvon. Murhaajan henkilöllisyydestä ei löytynyt rikosteknisiä todisteita eikä teolle ollut silminnäkijöitä. Viranomaiset joutuivat turvautumaan liikennetietoihin voidakseen jatkaa tutkintaa. Myös internetin kautta tapahtuvaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevissa tapauksissa tietojen säilyttäminen on ollut olennainen tutkintakeino. Säilytettyjen tietojen avulla voidaan muiden tutkintakeinojen ohella tunnistaa lasten hyväksikäyttöä esittävän sisällön kuluttajia ¹⁰⁹ sekä tukea lapsiuhrien tunnistamista ja pelastamista. Tšekki ilmoitti, että ilman internetiin liittyvien tietojen säilyttämistä olisi ollut mahdotonta käynnistää operaatio Vilmaan liittyvä tutkinta, joka kohdistui lapsipornografian käyttäjien ja levittäjien verkostoon. Sen sijaan EU:n tasolla Europolin tuella toteutettu operaatio lasten suojelemiseksi hyväksikäytöltä ei ole ollut kovin tuloksekas, koska eräät jäsenvaltiot eivät ole voineet tutkia laajan kansainvälisen pedofiiliverkoston jäseniä jopa vuoden vanhojen IP-osoitteiden avulla, sillä ne eivät ole antaneet tietojen säilyttämistä koskevaa lainsäädäntöä.

¹⁰⁸ National Policing Improvement Agency (Yhdistynyt kuningaskunta), *The Journal of Homicide and Major Incident Investigation*, Volume 5, Issue 1, Spring 2009, s. 39–51.

¹⁰⁹ Safer Internet -ohjelman puitteissa tuettu hanke ”Measurement and analysis of p2p activity against paedophile content” antoi täsmällistä tietoa pedofiilien toiminnasta eDonkey-vertaisjärjestelmässä. Tietojen avulla tunnistettiin 178 000 käyttäjää, jotka olivat pyytäneet lapsipornografista aineistoa (89 miljoonasta tutkitusta käyttäjästä).

Tietoverkkorikollisuuden tutkinnassa IP-osoite on usein ensimmäinen johtolanka. Lainvalvontaviranomaiset voivat liikennetietojen avulla tunnistaa IP-osoitteen taakse kätkeytyvän tilaajan, ennen kuin ne tekevät päätöksen rikostutkinnan käynnistämisestä. Lisäksi poliisi voi IP-osoitteen avulla varoittaa ennalta tietoverkkorikollisuuden mahdollisia uhreja. Jos poliisi onnistuu saamaan haltuunsa bottiverkkojen haltijoiden käyttämän komentopalvelimen, se näkee vain palvelimeen liittyvät IP-osoitteet. Sen sijaan säilytettyjen tietojen avulla poliisi voi tunnistaa kyseisten IP-osoitteiden omistajat eli mahdolliset uhrin ja varoittaa heitä.

Säilytetyt tiedot ovat olennainen osa rikostutkintaa

Kolmanneksi vaikka lainvalvontaviranomaiset ja tuomioistuimet eivät useimmissa jäsenvaltioissa laadi tilastoja siitä, minkä tyyppiset todisteet ovat olleet tärkeitä tuomioiden tai vapauttavien tuomioiden kannalta, säilytetyt tiedot ovat olennainen osa rikostutkintaa ja syyteharkintaa EU:ssa. Eräät jäsenvaltiot totesivat, etteivät ne pysty aina erottamaan, mikä vaikutus säilytetyillä tiedoilla on ollut rikostutkinnan ja syyteharkinnan onnistumisen kannalta, sillä tuomioistuimet tarkastelevat kaikkia esitettyjä todisteita kokonaisuutena ja pitävät harvoin yhtä ainoaa todistetta ratkaisevana.¹¹⁰ Alankomaat ilmoitti, että tammikuun ja heinäkuun välisenä aikana vuonna 2010 vanhoilla liikennetiedoilla oli ratkaiseva merkitys kahdessakymmenessä neljässä tuomioistuimen päätöksessä. Suomi raportoi, että 56 prosentissa yhteensä 3 405 tietopyynnöstä säilytetyt tiedot olivat joko ”tärkeitä” tai ”välttämättömiä” rikosten selvittämisen ja/tai syyteharkinnan kannalta. Yhdistynyt kuningaskunta toimitti tietoja, joilla pyrittiin kuvaamaan määrällisesti tietojen säilyttämisen vaikutusta rikosoikeudenkäynteihin. Se ilmoitti, että kolme lainvalvontavirastoa tarvitsi säilytettyjä tietoja useimmissa tai jopa kaikissa tutkimuksissaan, jotka johtivat syytteen esittämiseen tai tuomion antamiseen.

5.5. Teknologian kehitys ja ennalta maksettujen SIM-korttien käyttö

Lainvalvontaviranomaisten on kyettävä seuraamaan rikosten teossa tai edistämässä käytetyn teknologian kehitystä. Tietojen säilyttäminen on eräs niistä tarpeellisista rikostutkinnan välineistä, joiden avulla lainvalvontaviranomaiset voivat ratkaista rikollisuuden nyky-yhteiskunnassa aiheuttamia monenlaisia, mittavia ja nopeita haasteita helposti ja kustannustehokkaasti. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty useita viestintämuotoja, jotka ovat yleistymässä. Esimerkiksi yliopistoissa tai suuryrityksissä käytettävät virtuaaliset yksityisverkot (VPN) mahdollistavat useiden käyttäjien pääsyn internetiin yhden yhdyskäytävän ja IP-osoitteen kautta. Lisäksi käyttöön on tulossa uutta teknologiaa, joka mahdollistaa osoitteiden jakamisen yksittäisille virtuaalisen yksityisverkon käyttäjille.

Ennalta maksettuja palveluja hyödyntävien matkapuhelinkäyttäjien osuus vaihtelee eri puolilla EU:ta. Eräät jäsenvaltiot toteavat, että nimettömiä ennalta maksettuja SIM-kortteja voidaan käyttää myös rikolliseen toimintaan estämällä henkilön tunnistaminen rikostutkinnan yhteydessä varsinkin, jos kortti on hankittu toisesta jäsenvaltiosta.¹¹¹ Kuusi jäsenvaltiota (Tanska, Espanja, Italia, Kreikka, Slovakia ja Bulgaria) edellyttää ennalta maksettujen SIM-

¹¹⁰ Belgia, Tšekki, Liettua.

¹¹¹ Neuvoston päätelmät sähköisen viestinnän ja sen nimettömyyden rikollisiin tarkoituksiin käyttämisen torjumisesta.

korttien rekisteröintiä. Nämä maat sekä eräät muut jäsenvaltiot (Puola, Kypros ja Liettua) kannattavat EU:n tasolla toteutettavaa toimenpidettä, jolla veloitettaisiin kaikki ennalta maksettujen palvelujen käyttäjät rekisteröitymään. Näiden kansallisten toimien tehosta ei kuitenkaan ole esitetty todisteita. Lisäksi on todettu, että tällaisten toimien tehokkuus saattaa olla rajallinen esimerkiksi silloin, kun on kyse henkilöllisyysvarkaudesta tai kun SIM-kortin on ostanut kolmas henkilö tai kun käyttäjällä on jossakin EU:n ulkopuolisessa maassa hankittu kortti. Komissio ei kaiken kaikkiaan ole vakuuttunut siitä, että tässä vaiheessa tarvittaisiin EU:n tason toimia tällä alalla.

6. TIETOJEN SÄILYTTÄMISEN VAIKUTUS OPERAATTOREIHIN JA KULUTTAJIIN

6.1. Operaattorit ja kuluttajat

Viisi suurta toimialajärjestöä ilmoitti yhteisessä lausunnossaan komissiolle, että direktiivillä on ”huomattava” tai ”valtava” taloudellinen vaikutus ”pieniin palveluntarjoajiin”, sillä direktiivi jättää ”runsaasti liikkumavaraa”.¹¹² Kahdeksan operaattoria esitti hyvin erilaiset arviot direktiivin noudattamisesta aiheutuvista pääoma- ja toimintamenoista. Näille väitteille saattaa löytyä tukea niistä rahamääristä, joita neljä jäsenvaltiota on ilmoittanut maksaneensa operaattoreille korvauksena näille aiheutuneista kustannuksista (ks. taulukko 6).

Ennen kuin direktiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä useimmissa jäsenvaltioissa, toteutettiin tutkimus, jonka mukaan tietojen säilyttämistä koskevan järjestelmän perustamisesta aiheutuvat kustannukset internet-palvelujen tarjoajalle, jolla on puoli miljoonaa asiakasta, ovat arviolta noin 375 240 euroa ensimmäisenä vuonna, minkä jälkeen toimintakustannukset ovat 9 870 euroa kuukaudessa.¹¹³ Tiedonhakuprosessin perustamiskustannuksiksi arvioitiin 131 190 euroa ja toimintakustannuksiksi 28 960 euroa kuukaudessa. Saksan perustuslakituomioistuimien sen sijaan katsoi 2. maaliskuuta 2010 antamassaan tuomiossa, että tietojen varastointivollisuus ei aiheuttanut erityisen kohtuutonta rasitusta palveluntarjoajille eikä myöskään ollut kohtuutonta suhteessa varastointivollisuudesta yrityksille aiheutuviin taloudellisiin kustannuksiin.¹¹⁴ Tietojen säilyttämisen kustannukset yksikköä kohden ovat käänteisesti verrannolliset operaattorin kokoon ja siihen standardoinnin tasoon, jota kukin jäsenvaltio soveltaa suhteissaan operaattoreihin.¹¹⁵

Useimmat operaattorit eivät kyenneet komission kyselylomakkeeseen antamassaan vastauksessa arvioimaan määrällisesti direktiivin vaikutusta kilpailuun, kuluttajahintoihin tai uuteen infrastruktuuriin ja palveluihin tehtäviin investointeihin.

Direktiivin määrällisistä tai huomattavista vaikutuksista sähköisten viestintäpalvelujen kuluttajahintoihin ei ole olemassa minkäänlaisia todisteita. Kuluttajien edustajat eivät osallistuneet vuonna 2009 järjestettyyn julkiseen kuulemiseen. Erään kansalaisjärjestön Saksassa teettämän tutkimuksen mukaan kuluttajat olivat valmiita muuttamaan viestintäkäyttäytymistään ja välttämään sähköisten viestintäpalvelujen käyttöä tietyissä

¹¹² http://www.gsmeurope.org/documents/Joint_Industry_Statement_on_DRD.PDF.

¹¹³ Wilfried Gansterer & Michael Iger, *Data Retention – The EU Directive 2006/24/EC from a Technological Perspective*, Wien: Verlag Medien und Recht, 2008.

¹¹⁴ Bundesverfassungsgericht, 1 BvR 256/08, 2.3.2010, 299 kohta.

¹¹⁵ <http://www.etsi.org/website/technologies/lawfulinterception.aspx>.

tilanteissa. Minkäänlaisesta toimintatapojen muutoksesta kyseisessä jäsenvaltiossa tai EU:ssa yleensä ei kuitenkaan ole saatu todisteita.¹¹⁶

Komissio aikoo arvioida direktiiviin tehtävien muutosten vaikutusta toimialaan ja kuluttajiin muun muassa erityisellä Eurobarometrillä, jolla kartoitetaan suuren yleisön näkemyksiä.

6.2. Kustannusten korvaaminen

Direktiivissä ei säädetä niiden kustannusten korvaamisesta, joita operaattoreille aiheutuu tietojen säilyttämistä koskevasta velvoitteesta. Kustannukset voidaan ryhmitellä seuraavasti:

- a) *toimintamenot* eli toimintakulut tai toistuvat menot, jotka liittyvät itse liiketoimintaan tai tietyn laitteen, komponentin, laitteiston osan tai laitoksen toimintaan, sekä
- b) *pääomamenot* eli kulut, joilla pohjustetaan tulevia etuja, tai kustannukset, jotka aiheutuvat muiden kuin kulutustavaroiden kehittämisestä tai tarjoamisesta itse tuotetta tai järjestelmää varten; tähän voivat kuulua työntekijäkustannukset sekä laitoksesta aiheutuvat kulut, kuten vuokra sekä lämmitys- ja vesikustannukset.

Kaikki jäsenvaltiot korvaavat jossain määrin kustannuksia, jos tietoja pyydetään rikosoikeudenkäynnin yhteydessä. Kaksi jäsenvaltiota on ilmoittanut korvaavansa sekä toiminta- että pääomamenoja. Kuusi jäsenvaltiota korvaa vain toimintamenoja. Komissiolle ei ole ilmoitettu muista korvausjärjestelmistä. Tiedot esitetään taulukossa 6.

Taulukko 6: Jäsenvaltiot, jotka korvaavat kustannuksia			
Jäsenvaltio	Toimintamenot	Pääomamenot	Korvauksista aiheutuvat vuotuiset kustannukset (milj. euroa)
Belgia	Kyllä	Ei	22 (2008)
Bulgaria	Ei	Ei	-
Tšekki	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. ¹¹⁷		
Tanska	Kyllä	Ei	-
Saksa	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.		
Viro	Kyllä	Ei	-
Irlanti	Ei	Ei	-
Kreikka	Ei	Ei	-
Espanja	Ei	Ei	-
Ranska	Kyllä	Ei	-
Italia	-	-	-
Kypros	Ei	Ei	-
Latvia	Ei	Ei	-
Liettua	Kyllä, jos korvausta pyydetään ja pyyntö	Ei	-

¹¹⁶ Tutkimuksen tilasi AK Vorratsdatenspeicherung ja sen toteutti Forsa. http://www.vorratsdatenspeicherung.de/images/forsa_2008-06-03.pdf.

¹¹⁷ Ennen kuin Tšekin täytäntöönpanolaki kumottiin, Tšekki korvasi sekä toiminta- että pääomamenoja ja ilmoitti korvausten arvoksi yhteensä 6,8 miljoonaa euroa vuonna 2009.

	on perusteltu.		
Luxemburg	Ei	Ei	-
Unkari	Ei	Ei	-
Malta	Ei	Ei	-
Alankomaat	Kyllä	Ei	-
Itävalta	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.		
Puola	Ei	Ei	-
Portugali	Ei	Ei	-
Romania	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.		
Slovenia	Ei	Ei	-
Slovakia	Ei	Ei	-
Suomi	Kyllä	Kyllä	1
Ruotsi	Direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.		
Yhdistynyt kuningaskunta	Kyllä	Kyllä	55 (korvaukset kolmelta vuodelta)

Edellä esitetyn pohjalta voidaan todeta, ettei direktiivin tavoitetta tasavertaisten toimintaedellytysten luomisesta operaattoreille EU:ssa ole täysin saavutettu. Komissio aikoo harkita keinoja minimoida sisämarkkinoiden toimintaa haittaavat esteet huolehtimalla siitä, että operaattoreille korvataan johdonmukaisesti ne kustannukset, joita tietojen säilyttämistä koskevan velvoitteen noudattamisesta aiheutuu. Erityisesti on tarkoitus ottaa huomioon pienet ja keskisuuret operaattorit.

7. TIETOJEN SÄILYTTÄMISEN VAIKUTUS PERUSOIKEUKSIIN

7.1. Perusoikeudet: oikeus yksityisyyteen ja henkilötietojen suoja

Tietojen säilyttäminen rajoittaa yksityisyyden suojaa sekä henkilötietojen suojaa, jotka ovat EU:ssa perusoikeuksia.¹¹⁸ Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan niitä voidaan rajoittaa ”ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen” ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, jos rajoitukset ovat välttämättömiä ja vastaavat EU:n tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että rajoitusten on oltava¹¹⁹

- a) täsmällisesti ja ennakoitavasti muotoiltu,
- b) välttämättömiä yleistä etua koskevan tavoitteen saavuttamiseksi tai muiden oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi,
- c) oikeasuhteisia tavoitteeseen nähden, sekä
- d) perusoikeuksien keskeistä sisältöä kunnioittavia.

¹¹⁸ Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EUVL C 83, 30.3.2010, s. 389) 7 ja 8 artiklassa turvataan jokaiselle ”oikeus henkilötietojensa suojaan”. Myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (EUVL C 83, 30.3.2010, s. 1) 16 artiklassa todetaan, että ”jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan”.

¹¹⁹ Ks. komission laatima perusoikeuksien tarkistuslista, joka koskee kaikkia säädösehdotuksia, komission tiedonannossa ”Euroopan unionin strategia perusoikeuskirjan panemiseksi tehokkaasti täytäntöön”, KOM(2010) 573/4.

Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 2 kohdassa todetaan, että viranomaiset saavat puuttua yksityisyyden suojaan, jos se on välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden vuoksi tai rikollisuuden estämiseksi.¹²⁰ Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdassa ja tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin johdanto-osan kappaleissa vahvistetaan nämä periaatteet, jotka luovat perustan EU:n lähestymistavalle tietojen säilyttämiseen.

Euroopan unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ovat oikeuskäytännössään määritelleet ne edellytykset, jotka on täytettävä, ennen kuin yksityisyyden suoja voidaan rajoittaa. Kyseiset tuomiot on otettava huomioon harkittaessa direktiivin muuttamista erityisesti säilytettyjen tietojen saantia ja käyttöä koskevien edellytysten osalta.

Yksityisyyden suoja koskevat rajoitukset on muotoiltava täsmällisesti ja ennakoitavasti

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa *Österreichischer Rundfunk*, että yksityisyyden suoja rajoittavan säännöksen on oltava ”sanamuodoltaan riittävän täsmällinen, jotta lain adressaatit voivat toimia sen mukaisesti [ja oltava] ennakoitavuusedellytyksen mukainen”.

Yksityisyyden suoja koskevien rajoitusten on oltava välttämättömiä, ja niiden ohella on annettava vähimmäistakeet

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi asiassa *Copland v. Yhdistynyt kuningaskunta*, joka käsitteli valtion harjoittamaa henkilön puhelujen, sähköpostin ja internetin käytön seurantaa, että yksityisyyden suojan rajoittamista voidaan pitää välttämättömänä vain, jos se perustuu kansalliseen lainsäädäntöön.¹²¹ Asiassa *S. ja Marper v. Yhdistynyt kuningaskunta*, joka käsitteli DNA-profiilien tai sormenjälkien säilyttämistä tapauksessa, jossa henkilölle on rikosasiassa annettu vapauttava tuomio tai jota koskeva oikeudenkäynti on keskeytetty ennen tuomion antamista, ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että yksityisyyden suojan rajoittaminen on perusteltua vain, jos sillä vastataan pakottavaan sosiaaliseen tarpeeseen, jos se on oikeassa suhteessa tavoitteeseen ja jos viranomaisen esittämät perustelut ovat merkittäviä ja riittäviä.¹²² Keskeisten tietosuojaperiaatteiden mukaan tietojen säilyttämisen olisi oltava oikeassa suhteessa keräämisen tarkoitukseen nähden, ja lisäksi säilytysaikaa olisi rajoitettava.¹²³ Puhelinkuuntelun, salaisen tarkkailun ja tiedustelutietojen salassa tapahtuvan keräämisen osalta olisi tärkeä määritellä selkeästi ja tarkasti säännökset, jotka kattavat toimien laajuuden ja soveltamisalan, sekä vähimmäistakeet, jotka koskevat muun muassa toimien kestoja, tietojen varastointia ja käyttöä, kolmansien osapuolten oikeutta saada tietoja, tietojen koskemattomuuden ja luottamuksellisuuden säilyttämiseksi toteutettavia menettelyjä sekä tietojen tuhoamista. Vain näin voidaan riittävässä määrin ehkäistä väärinkäytön ja mielivaltaisen käytön riskit.

Yksityisyyden suoja koskevien rajoitusten on oltava oikeasuhteisia yleiseen etuun nähden

¹²⁰ Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (ETS nro 5), Euroopan neuvosto, 4.11.1950, 8 artikla.

¹²¹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, *Copland v. Yhdistynyt kuningaskunta*, tuomio 3.4.2007, Strasbourg, s. 9.

¹²² Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, *S. ja Marper v. Yhdistynyt kuningaskunta*, tuomio 4.12.2008, Strasbourg, s. 31.

¹²³ Asiassa *S. ja Marper v. Yhdistynyt kuningaskunta* annettu tuomio, s. 30.

Euroopan unionin tuomioistuin totesi asiassa Schecke & Eifert (kaikkien maataloustukien saajien julkaiseminen internetissä) antamassaan tuomiossa¹²⁴, etteivät EU:n lainsäätäjät näyttäneet toteuttaneen asianmukaisia toimia löytääkseen sopivan tasapainon yksityisyyden suojan keskeisen sisällön sekä EU:n määrittelemän yleisen edun (avoimuuden) välille. Tuomioistuin katsoi erityisesti, että lainsäätäjät eivät olleet harkinneet muita keinoja, jotka olisivat olleet tavoitteen mukaisia ja rajoittaneet vähemmän tuensaajien oikeutta yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan. Sen vuoksi unionin tuomioistuin katsoi, että lainsäätäjät olivat ylittäneet oikeasuhteisuuden rajat, sillä ”henkilötietojen suojaa koskevat poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa”.

7.2. Tietojen säilyttämisen periaatteeseen kohdistuva kritiikki

Useat kansalaisjärjestöt ovat esittäneet komissiolle kirjallisesti, että tietojen säilyttäminen rajoittaa tarpeettomasti ja perusteetta yksilöiden oikeutta yksityiselämän suojaan. Ne katsovat, että henkilöiden televiestintää koskevien liikenne-, paikka- ja tilaajatietojen säilyttämisessä ilman yksilön suostumusta, salassa ja valikoimattomasti on kyse laittomasta perusoikeuksien rajoittamisesta. Eräs kansalaisoikeuksia puolustava ryhmittymä on vienyt asian oikeuteen yhdessä jäsenvaltiossa (Irlanti). On siis odotettavissa, että kysymys direktiivin laillisuudesta tulee jossain vaiheessa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.¹²⁵ Myös Euroopan tietosuojavaltuutettu on esittänyt epäilyksiä tietojen säilyttämisen tarpeellisuudesta.

7.3. Vaatimus tietoturva- ja tietosuojasääntöjen vahvistamisesta

Tietosuojatyöryhmän toista täytäntöönpanotoimea koskevassa raportissa esitettiin, että kaikkeen liikennetietojen säilyttämiseen liittyy olennaisesti viestinnän luottamuksellisuuden ja ilmaisunvapauden loukkausten riski. Raportissa kritisoitiin eräiltä osin kansallista täytäntöönpanoa ja erityisesti tietojen kirjaamista, säilytysaikoja, säilytettävien tietojen tyyppisiä ja tietoturvatavoimia. Tietosuojatyöryhmä raportoi tapauksista, joissa oli säilytetty internetiin liittyvän viestinnän *sisältöä*, vaikka tämä ei kuulu direktiivin soveltamisalaan. Säilytettävien tietojen joukossa oli esimerkiksi kohteena olevia IP-osoitteita ja verkkosivustojen URL-osoitteita, sähköpostien otsikoita ja cc:nä merkittyjä vastaanottajia. Tietosuojatyöryhmä vaati sen vuoksi selventämään, että direktiivissä luetellut tietoluokat ovat kattavat eikä operaattoreille saa asettaa ylimääräisiä tietojensäilytysvelvoitteita.

Euroopan tietosuojavaltuutettu on esittänyt, että direktiivillä ei ole onnistuttu yhtenäistämään kansallisia säännöksiä ja että säilytettävien tietojen käyttö ei rajoitu pelkästään vakavan rikollisuuden torjuntaan.¹²⁶ Hänen mukaansa sellaisessa EU:n säädöksessä, jossa vahvistetaan pakollista tietojen säilyttämistä koskevat säännöt, olisi myös säädettävä lainvalvontaviranomaisten tiedonsaantia ja tietojen käyttöä koskevista säännöistä, jos tietojen säilyttämisen voidaan osoittaa olevan välttämätöntä. Tietosuojavaltuutettu on kehottanut EU:ta laatimaan kattavan oikeudellisen kehyksen, jossa paitsi asetetaan operaattoreille tietojen säilyttämistä koskevia velvollisuuksia, myös säännellään sitä, miten jäsenvaltiot

¹²⁴ Asia C-92/09, Volker und Markus Schecke GbR v. Land Hessen, ja asia C-93/09, Eifert v. Land Hessen ja Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung, tuomio 9.11.2010.

¹²⁵ Irlannin korkein oikeus antoi 5 päivänä toukokuuta 2010 Digital Rights Ireland Limitedille luvan pyytää asiansa käsittelyä Euroopan unionin tuomioistuimessa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla.

¹²⁶ Euroopan tietosuojavaltuutetun Peter Hustinxin puhe 3.12.2010 konferenssissa, jossa arvioitiin tietojen säilyttämistä koskevaa direktiiviä.

käyttävät tietoja lainvalvontatarkoituksiin. Tarkoituksena on siis lisätä oikeusvarmuutta kansalaisten kannalta.

Tietosuojaviranomaiset ovat yleisesti katsoen, että tietojen säilyttämiseen liittyy mahdollinen riski yksityisyyden suojan rikkoutumisesta eikä direktiivillä ole pyritty poistamaan tätä ongelmaa EU:n tasolla. Sen sijaan direktiivissä vaaditaan jäsenvaltioita huolehtimaan kansallisten tietosuojasääntöjen noudattamisesta. Vaikka vakavasta yksityisyyden suojan rikkoutumisesta ei ole käytännön esimerkkejä, tietoturvaloukkausten riski on olemassa ja saattaa jopa kasvaa teknologian kehittyessä ja uusien viestintämuotojen yleistyessä, ellei käyttöön oteta riittäviä turvakeinoja. Riski ei myöskään riipu siitä, tallennetaanko tietoja liiketaloudellisia vai turvallisuuteen liittyviä tarkoituksia varten ja EU:n sisäpuolella vai ulkopuolella.

8. PÄATELMÄT JA SUOSITUKSET

Tässä kertomuksessa on kuvattu EU:n nykyisen tietojensäilytysjärjestelmän lukuisia etuja sekä niitä seikkoja, joita voitaisiin vielä parantaa. EU hyväksyi direktiivin aikana, jolloin oli olemassa korostunut uhkaavan terrori-iskun vaara. Komission suunnittelemassa vaikutustenarvioinnissa voidaan pohtia, onko tietojen säilyttäminen EU:ssa välttämätöntä ja oikeasuhteista ottaen huomioon sisäinen turvallisuus, sisämarkkinoiden sujuva toiminta sekä yksityisyyden suojan ja perusoikeuksiin kuuluvan henkilötietojen suojan vahvistaminen. Komission ehdotuksessa tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkistamiseksi olisi otettava huomioon seuraavat päätelmät ja suositukset.

8.1. EU:n olisi tuettava ja säänneltävä tietojen säilyttämistä turvatoimena

Useimmat jäsenvaltiot katsovat, että tietojen säilyttämistä koskevat EU:n säännöt ovat tarpeellinen väline lainvalvonnalle, uhrien suojelulle ja rikosoikeusjärjestelmille. Todisteet eli jäsenvaltioiden toimittamat tilastot ja esimerkit ovat joiltakin osin rajalliset, mutta ne tukevat kuitenkin säilytettyjen tietojen suurta merkitystä rikostutkinnassa. Säilytettyjen tietojen avulla löydetään arvokkaita johtolankoja ja todisteita rikosten ehkäisyä ja syytteenpanoa sekä rikosoikeuden täytäntöönpanoa varten. Tietojen pohjalta on annettu tuomioita rikoksista, joita ei ehkä koskaan olisi saatu selvitettyä ilman tietojen säilyttämistä. Lisäksi säilytettyjen tietojen avulla on voitu antaa vapauttavia tuomioita syyttömille henkilöille. Tätä alaa koskevilla yhtenäisillä säännöillä olisi varmistettava, että tietojen säilyttämisen avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä rikollisuutta, että toimialalla on oikeusvarmuus sujuvasti toimivilla sisämarkkinoilla ja että yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa kunnioitetaan johdonmukaisesti kaikkialla EU:ssa.

8.2. Direktiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä epätasaisesti

Yhteensä 22 jäsenvaltiossa on voimassa säännöksiä, joilla direktiivi on saatettu kansalliseen lainsäädäntöön. Koska jäsenvaltioille on annettu huomattavasti harkinnanvaraa toteuttaa sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tietojen säilyttämistä koskevia toimenpiteitä, tietojen säilyttämistä koskevaa direktiiviä on vaikea arvioida. Kansallisissa säännöksissä on huomattavia eroja tarkoituksen rajoittamisen, tietojen saannin, säilytysaikojen, tietosuojan ja tietoturvan sekä tilastojen osalta. Kolme jäsenvaltiota on rikkonut direktiiviä, koska niiden perustuslakituomioistuimet kumosivat säännökset, joilla direktiivi oli tarkoitus saattaa kansalliseen lainsäädäntöön. Kaksi muuta jäsenvaltiota ei ole vielä saattanut direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöään. Komissio pyrkii jatkossakin

tukemaan kaikkia jäsenvaltioita varmistaakseen direktiivin tehokkaan täytäntöönpanon. Lisäksi se aikoo valvoa EU:n lainsäädännön täytäntöönpanoa, tarvittaessa rikkomismenettelyjen avulla.

8.3. Direktiivillä ei ole yhdenmukaistettu lähestymistapaa tietojen säilyttämiseen eikä luotu operaattoreille tasapuolisia toimintaedellytyksiä

Direktiivin avulla on varmistettu, että tietoja säilytetään useimmissa jäsenvaltioissa. Direktiivi ei sinänsä takaa, että säilytettävien tietojen varastoinnissa, haussa ja käytössä kunnioitetaan täysimääräisesti yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa. Vastuu näiden oikeuksien kunnioittamisesta on jäsenvaltioilla. Direktiivillä on lähinnä pyritty yhdenmukaistamaan osittain lähestymistapoja tietojen säilyttämiseen. Ei ole siis yllättävää huomata, etteivät jäsenvaltiot sovelle tietojen säilyttämiseen yhteistä lähestymistapaa. Tämä koskee direktiivin tiettyjä säännöksiä, kuten tarkoituksen rajoittamista tai säilytysaikoja, sekä direktiivin ulkopuolelle jääviä seikkoja, esimerkiksi operaattoreille aiheutuvien kustannusten korvaamista. Vaikka tietynasteinen vaihtelu on nimenomaan sallittua direktiivin puitteissa, kansalliset erot tietojen säilyttämisessä ovat aiheuttaneet melkoisia ongelmia operaattoreille.

8.4. Operaattoreille aiheutuvat kustannukset olisi korvattava systemaattisesti

Toimiala kärsii edelleen oikeusvarmuuden puutteesta. Velvollisuus säilyttää ja hakea tietoja aiheuttaa melkoisia kustannuksia kaikille ja erityisesti pienille operaattoreille, ja operaattoreihin kohdistuu eri jäsenvaltioissa erilaisia vaatimuksia ja niille maksetaan erisuuruisia korvauksia. Ei ole kuitenkaan osoitettu, että direktiivi olisi vaikuttanut haitallisesti koko televiestintäalaan. Komissio aikoo pohtia, miten voitaisiin varmistaa, että operaattoreille aiheutuneet kustannukset korvataan systemaattisesti.

8.5. Oikeasuhteisuuden varmistaminen tietojen varastoinnin, hakemisen ja käytön aikana

Komissio aikoo varmistaa, että mahdollisesti esitettävässä tietojen säilyttämistä koskevassa ehdotuksessa otetaan huomioon oikeasuhteisuuden periaate, että ehdotus vastaa vakavan rikollisuuden ja terrorismin ehkäisemistä koskevaa tavoitetta, eikä ehdotuksessa ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Komissio ottaa huomioon, että henkilötietojen suojaa koskevia poikkeuksia ja rajoituksia olisi sovellettava vain täysin välttämättömän rajoissa. Lisäksi komissio aikoo arvioida perusteellisesti, millaisia vaikutuksia liikennetietojen varastointia, saantia ja käyttöä koskevien sääntöjen tiukentaminen aiheuttaisi rikosoikeusjärjestelmän ja lainvalvonnan tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle, yksityisyyden suojalle sekä julkishallinnon ja operaattoreiden maksettaviksi tuleville kustannuksille. Vaikutustenarvioinnissa olisi tarkasteltava erityisesti seuraavia seikkoja:

- johdonmukaisuus tietojen säilyttämisen tarkoitusta koskevan rajoittamisen sekä niiden rikostyyppien osalta, joiden yhteydessä on mahdollista saada ja käyttää säilytettyjä tietoja
- pakolliseen tietojen säilyttämiseen sovellettavien määräaikojen yhdenmukaistaminen ja mahdollisesti lyhentäminen
- kaikissa jäsenvaltioissa sovellettavalle yleiselle tietojensäilytys- ja hakujärjestelmälle osoitettujen tietopyyntöjen riippumaton valvonta
- niiden viranomaisten määrän rajoittaminen, joilla on valtuudet saada tietoja

- säilytettävien tietoluokkien vähentäminen
- ohjeiden laatiminen tietojen saantia ja tietojen luovutusmenettelyjä koskevia teknisiä ja organisatorisia turvatoimia varten
- ohjeiden laatiminen tietojen käyttöä ja tietojen louhinnan ehkäisemistä varten sekä
- käyttökelpoisten mittaus- ja raportointikeinojen kehittäminen helpottamaan tulevan säädöksen soveltamisen vertailua ja arviointia.

Komissio aikoo myös harkita, voitaisiinko tietojen säilyttämistä jollakin tavoin täydentää tietojen tallentamiseen sovellettavalla EU:n laajuisella lähestymistavalla.

Komissio aikoo tarkastella sekä perusoikeuksien tarkistuslistaa että lähestymistapaa tiedonhallintaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella¹²⁷ arvioidakseen, vastaavatko ne suhteellisuusperiaatetta ja ennakoitavuuden vaatimusta. Lisäksi komissio aikoo varmistaa, että ehdotus on johdonmukainen EU:n tietosuojalainsäädännön käynnissä olevan tarkistuksen kanssa.¹²⁸

8.6. Seuraavat vaiheet

Komissio aikoo ehdottaa tämän arvioinnin pohjalta nykyisen tietojen säilyttämistä koskevan säädöksen tarkistamista. Se aikoo laatia useita vaihtoehtoja yhteistyössä lainvalvontaviranomaisten, oikeuslaitoksen, toimialan, kuluttajaryhmien, tietosuojaviranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. Lisäksi komissio aikoo hankkia lisää tietoa kansalaisten käsityksistä, jotka koskevat tietojen säilyttämistä ja sen vaikutuksia kuluttajien käyttäytymiseen. Näiden tietojen pohjalta laaditaan vaikutustenarviointi, jossa analysoidaan eri toimintavaihtoehtoja ja joka muodostaa perustan komission ehdotukselle.

¹²⁷ Ks. edellä oleva viittaus tiedonantoon perusoikeuskirjan täytäntöönpanosta; Katsaus tiedonhallintaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella, KOM(2010) 385, 20.7.2010.

¹²⁸ KOM(2010) 609, 4.11.2010.

Liite: liikennetietojen säilyttämistä koskevia tilastoja

Liitettä koskeva huomautus

1. Tietojen ikä viittaa ajanjaksoon, joka kului tietojen tallentamispäivästä päivään, jona toimivaltainen viranomainen pyysi tietojen toimittamista.
2. Internetiin liittyvillä tiedoilla tarkoitetaan tietoja, jotka koskevat internet-yhteyttä, internet-sähköpostia ja internet-puhelinta.
3. Tšekin, Latvian ja Puolan osalta tilastoja koskee lisähuomautus (ks. 5.1 kohta).

Jäsenvaltioiden toimittamat tilastot vuodelta 2008

Taulukko 7: Säilytetyt liikennetiedot koskevat pyynnöt vuonna 2008 tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0–3	3–6	6–9	9–12	12–15	15–18	18–21	21–24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	102691	18440	10110	319	0	0	0	0	131560
Tanska	2669	672	185	37	23	2	7	4	3599
Saksa	9363	2336	985	0	0	0	0	0	12684
Viro	2773	733	157	827	0	0	0	0	4490
Irlanti	8981	2016	936	1855	90	85	78	54	14095
Kreikka	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								
Espanja	22629	15868	10298	4783	0	0	0	0	53578
Ranska	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	30	4	0	0	0	0	0	0	34
Latvia	10539	2739	1368	1211	597	438	0	0	16892
Liettua	55735	23817	5251	512	0	0	0	0	85315
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	810	59	0	0	0	0	0	0	869
Alankomaat	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								
Itävalta	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	9134	1144	448	214	268			4008	
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	315350	88339	34665	19398	6385	2973	1536	1576	470222
Yhteensä	533504	156167	64403	29156	7095*	3230*	1353*	1366*	1392281

* Lukuun ottamatta Suomea

Taulukko 8: Säilytetyjä liikennetietoja koskevat pyynnöt vuonna 2008 tietojen tyyppin mukaan eriteltynä (suluissa niiden tapausten määrä, joissa tietopyyntöä ei voitu täyttää, jos tämä tieto on eritelty)				
Tietotyyppi / jäsenvaltio	Kiinteitä puheluja koskevat tiedot	Matkapuheluja koskevat tiedot	Internetiin liittyvät tiedot	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu			
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu			
Tšekki	4983 (131)	125040 (2276)	1537 (83)	131560 (2490)
Tanska	192 (0)	3273 (5)	134 (0)	3599 (5)
Saksa	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			12684 (931)
Viro	4114 (1519)	376 (7)	Tietoja ei ole toimitettu	4490 (1526)
Irlanti	5317 (16)	5873 (48)	2905 (33)	14095 (97)
Kreikka	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			584
Espanja	4448 (0)	40013 (0)	9117 (0)	53578 (0)
Ranska	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			503437
Italia	Tietoja ei ole toimitettu			
Kypros	3 (0)	31 (5)	0 (0)	34 (5)
Latvia	1602 (90)	14238 (530)	1052 (76)	16892 (696)
Liettua	765 (72)	84550 (5657)	Tietoja ei ole toimitettu	85315 (5729)
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu			
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu			
Malta	29 (0)	748 (120)	92 (13)	869 (133)
Alankomaat	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			85000
Itävalta	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			3093
Puola	Tietoja ei ole toimitettu			
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu			
Romania	Tietoja ei ole toimitettu			
Slovenia	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			2821
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu			
Suomi	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			4008
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu			
Yhdistynyt kuningaskunta	90747 (0)	329421 (0)	50054 (0)	470222 (0)
Yhteensä				1392281

Taulukko 9: Kiinteissä verkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyviä, säilytettyjä liikennetietoja koskevat pyynnöt, joiden pohjalta lähetettiin tietoja vuonna 2008, tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0–3	3–6	6–9	9–12	12–15	15–18	18–21	21–24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	3669	916	143	124	0	0	0	0	4852
Tanska	133	28	31	0	0	0	0	0	192
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	1876	161	74	484	0	0	0	0	2595
Irlanti	4118	712	197	182	32	21	23	16	5301
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	1948	1431	741	328	0	0	0	0	4448
Ranska	Tietoja ei ole toimitettu								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Latvia	698	213	167	193	104	137	0	0	1512
Liettua	251	442	0	0	0	0	0	0	693
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	28	1	0	0	0	0	0	0	29
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	Tietoja ei ole toimitettu								
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	54805	27052	5340	753	1135	437	1050	175	90747
Yhteensä	67529	30956	6693	2064	1271	595	1073	191	110372

Taulukko 10: Matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyviä, säilytettyjä liikennetietoja koskevat pyynnöt, joiden pohjalta lähetettiin tietoja vuonna 2008, tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0–3	3–6	6–9	9–12	12–15	15–18	18–21	21–24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	98232	17013	7518	1	0	0	0	0	122764
Tanska	2433	628	143	33	20	1	7	3	3268
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	248	58	35	28	0	0	0	0	369
Irlanti	4326	820	230	240	57	63	52	37	5825
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	17403	12114	7444	3052	0	0	0	0	40013
Ranska	Tietoja ei ole toimitettu								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	23	3	0	0	0	0	0	0	26
Latvia	8928	2298	1085	746	394	25 7	0	0	13708
Liettua	55484	23375	14	20	0	0	0	0	78893
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	575	53	0	0	0	0	0	0	628
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	Tietoja ei ole toimitettu								
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	229375	52241	26228	16040	3333	521	339	1344	329421
Yhteensä	417027	108603	42697	20160	3804	842	398	1384	594915

Taulukko 11: Internetiin liittyviä, säilytettyjä liikennetietoja koskevat pyynnöt, joiden pohjalta lähetettiin tietoja vuonna 2008, tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	737	412	137	168	0	0	0	0	1454
Tanska	102	14	11	2	3	1	0	1	134
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	Tietoja ei ole toimitettu								
Irlanti	492	460	498	1422	0	0	0	0	2872
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	3278	2323	2113	1403	0	0	0	0	9117
Ranska	Tietoja ei ole toimitettu								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Latvia	424	150	75	219	74	34	0	0	976
Liettua	Tietoja ei ole toimitettu								
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	76	3	0	0	0	0	0	0	79
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	Tietoja ei ole toimitettu								
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	31170	9046	3097	2605	1917	2015	147	57	50054
Yhteensä	36279	12408	5931	5819	1994	2050	147	58	64686

Jäsenvaltioiden toimittamat tilastot vuodelta 2009

Taulukko 12: Säilytetyjä tietoja koskevat pyynnöt tietojen iän mukaan eriteltynä vuonna 2009									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0–3	3–6	6–9	9–12	12–15	15–18	18–21	21–24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	210975	56623	11620	1053	0	0	0	0	280271
Tanska	2980	685	179	104	54	38	12	14	4066
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	4299	1836	1210	1065	0	0	0	0	8410
Irlanti	8117	1652	805	297	168	134	69	41	11283
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	29775	19346	13999	6970	0	0	0	0	70090
Ranska	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								514813
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	31	8	1	0	0	0	0	0	40
Latvia	20758	2414	1088	796	565	475	0	0	26096
Liettua	30247	35456	5886	884	0	0	0	0	72473
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	3336	362	151	174	0	0	0	0	4023
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	642327	178306	75525	52526	27098	23924	13984	34628	1048318
Slovenia	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								1918
Slovakia	Tietoja ei ole eritelty iän mukaan								5214
Suomi	2000	1310	532	152	76	0	0	0	4070
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhteensä	954845	297998	110996	64021	27961	24571	14065	34683	2051085

Taulukko 13: Säilytettyjä tietoja koskevat pyynnöt tietojen tyypin mukaan eriteltynä vuonna 2009 (suluissa niiden tapausten määrä, joissa tietopyyntöä ei voitu täyttää – jos tämä tieto on eritelty)				
Tietotyyppi / jäsenvaltio	Kiinteitä puheluja koskevat tiedot	Matkapuheluja koskevat tiedot	Internetiin liittyvät tiedot	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu			
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu			
Tšekki	13843 (934)	256074 (9141)	10354 (371)	280271 (10446)
Tanska	133 (0)	3771 (10)	162 (1)	4066 (11)
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu			
Viro	6422 (2279)	902 (21)	1086 (468)	8410 (2768)
Irlanti	4542 (16)	5239 (20)	1502 (56)	11283 (92)
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu			
Espanja	5055 (0)	56133 (0)	8902 (0)	70090 (0)
Ranska	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			514813
Italia	Tietoja ei ole toimitettu			
Kypros	0 (0)	23 (3)	14 (0)	40 (3)
Latvia	1672 (218)	22796 (102)	1628 (240)	26096 (560)
Liettua	1321 (0)	51573 (6237)	19579 (343)	72473 (6580)
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu			
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu			
Malta	156 (10)	3693 (882)	174 (10)	4023 (902)
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu			
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu			
Puola	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			1048318
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu			
Romania	Tietoja ei ole toimitettu			
Slovenia	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			1918 (48)
Slovakia	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			5214 (157)
Suomi	Tietoja ei ole eritelty tietotyyppin mukaan			4070
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu			
Yhdistynyt kuningaskunta	Tietoja ei ole toimitettu			
Yhteensä				2051082 (1069885)

Taulukko 14: Kiinteissä verkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyviä, säilytettyjä tietoja koskevat pyynnöt, joiden pohjalta lähetettiin tietoja vuonna 2009, tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	9919	2907	47	36	0	0	0	0	12909
Tanska	105	19	7	2	0	0	0	0	133
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	2254	866	599	424	0	0	0	0	4143
Irlanti	3934	337	69	70	50	39	16	11	4526
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	2371	1492	844	348	0	0	0	0	5055
Ranska	Tietoja ei ole toimitettu								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Latvia	744	253	157	143	68	89	0	0	1454
Liettua	469	773	73	6	0	0	0	0	1321
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	83	25	18	20	0	0	0	0	146
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	Tietoja ei ole toimitettu								
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhteensä	19879	6672	1814	1049	118	128	16	11	29687

Taulukko 15: Matkaviestintäverkoissa tapahtuvaan puhelintoimintaan liittyviä, säilytettyjä tietoja koskevat pyynnöt, joiden pohjalta lähetettiin tietoja vuonna 2009, tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydetyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0–3	3–6	6–9	9–12	12–15	15–18	18–21	21–24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	197620	48841	472	0	0	0	0	0	246933
Tanska	2777	639	162	98	47	19	12	7	3761
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	318	397	96	70	0	0	0	0	881
Irlanti	3669	835	220	210	115	92	50	28	5219
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	24065	15648	11147	5273	0	0	0	0	56133
Ranska	Tietoja ei ole toimitettu								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	17	16	0	0	0	0	0	0	23
Latvia	18832	1912	778	515	394	263	0	0	22694
Liettua	25713	19595	28	0	0	0	0	0	45336
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	2332	246	111	122	0	0	0	0	2811
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	Tietoja ei ole toimitettu								
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhteensä	275343	88119	13014	6288	556	374	62	35	383791

Taulukko 16: Internetiin liittyviä, säilytettyjä tietoja koskevat pyynnöt, joiden pohjalta lähetettiin tietoja vuonna 2009, tietojen iän mukaan eriteltynä									
Pyydettyjen tietojen ikä (kuukautta) / jäsenvaltio	0–3	3–6	6–9	9–12	12–15	15–18	18–21	21–24	Yhteensä
Belgia	Tietoja ei ole toimitettu								
Bulgaria	Tietoja ei ole toimitettu								
Tšekki	3369	4811	861	942	0	0	0	0	9983
Tanska	98	27	10	4	4	7	0	1	151
Saksa	Tietoja ei ole toimitettu								
Viro	315	145	56	102	0	0	0	0	618
Irlanti	489	455	502	0	0	0	0	0	1446
Kreikka	Tietoja ei ole toimitettu								
Espanja	3339	2206	2008	1349	0	0	0	0	8902
Ranska	Tietoja ei ole toimitettu								
Italia	Tietoja ei ole toimitettu								
Kypros	12	2	0	0	0	0	0	0	14
Latvia	852	198	74	90	88	86	0	0	1388
Liettua	4060	15087	1	88	0	0	0	0	19236
Luxemburg	Tietoja ei ole toimitettu								
Unkari	Tietoja ei ole toimitettu								
Malta	150	14	0	0	0	0	0	0	164
Alankomaat	Tietoja ei ole toimitettu								
Itävalta	Tietoja ei ole toimitettu								
Puola	Tietoja ei ole toimitettu								
Portugali	Tietoja ei ole toimitettu								
Romania	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovenia	Tietoja ei ole toimitettu								
Slovakia	Tietoja ei ole toimitettu								
Suomi	Tietoja ei ole toimitettu								
Ruotsi	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhdistynyt kuningaskunta	Tietoja ei ole toimitettu								
Yhteensä	12684	22945	3512	2575	92	93	0	1	41902